

Specifičnosti financijskoga izvještavanja u privatnom ili javnom sektoru u Republici Hrvatskoj

Leskovar, Marko

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:236622>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-07**



Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)



Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij

Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i revizija

**SPECIFIČNOSTI FINANCIJSKOGA IZVJEŠTAVANJA U
PRIVATNOM ILI JAVNOM SEKTORU U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Diplomski rad

Marko Leskovar

Zagreb, travanj 2024.

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij
Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i revizija

**SPECIFIČNOSTI FINANCIJSKOGA IZVJEŠTAVANJA U
PRIVATNOM ILI JAVNOM SEKTORU U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

**SPECIFICS OF FINANCIAL REPORTING IN THE PRIVATE
OR PUBLIC SECTOR IN THE REPUBLIC OF CROATIA**

Diplomski rad

Student: Marko Leskovar

JMBAG : 0248053785

Mentor: Prof. dr. sc. Ivana Dražić Lutilsky

Zagreb, travanj 2024.

Sažetak

Financijski izvještaji se ističu kao vrlo važan dio poslovanja danas, jer pružaju sve relevantne informacije o poslovanju nekog poduzeća ili tijela u javnom sektoru. Financijsko je izvještavanje dio računovodstva, koji prikazuje stvarno stanje poslovanja i ukazuje na moguće nedostatke koje treba popraviti. Ponešto se razlikuje ovisno o sektoru gdje se obavlja, ali u suštini, svrha mu je ista u privatnom i javnom sektoru. Nadzor nad time provodi prvenstveno Ministarstva financija uz druga tijela koja provode reviziju kao način nadzora, što je izrazito važan instrument. Financijski izvještaji tako moraju sadržavati određene dijelove koji su obavezni za sve, a revizija provjerava jesu li svi dijelovi u izvještaju, je li izvješće dobro napravljeno odnosno jesu li svi podaci u njemu istiniti i slično. To je zato važan kontrolni mehanizam u financijskom izvještavanju. Predmet istraživanja u ovom diplomskom radu stoga je analiza financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj u privatnom i javnom sektoru.

Ključne riječi: financijski izvještaji, privatni sektor, javni sektor, kontrola

Summary

Financial reports stand out as a very important part of business today, because they provide all relevant information about the business or the body in the public sector. Financial reporting is a part of accounting, which shows the actual state of business and indicates possible deficiencies that need to be corrected. It differs somewhat depending on the sector where it is performed, but essentially, its purpose is the same in the private and public sector. Supervision of financial reports is carried out primarily by the Ministry of Finance, along with other bodies that carry out audits as a means of supervision, which is an extremely important instrument. Financial reports must therefore contain certain parts that are mandatory for everyone, and the audit checks whether all parts are in the report, whether the report is well made and whether all the information in it is true, etc. That is why it is an important control mechanism in financial reporting. The subject of research in this thesis is therefore the analysis of financial reporting in the Republic of Croatia in the private and public sector.

Key words: financial reports, private sector, public sector, control

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(vlastoručni potpis studenta)

(mjesto i datum)

STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm by my signature that the final thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on published literature, as shown in the listed notes and bibliography.

I declare that no part of the thesis has been written in an unauthorized manner, i.e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the thesis infringes any of the copyright.

I also declare that no part of the thesis has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

(personal signature of the student)

(place and date)

SADRŽAJ

| | |
|--|----|
| 1. UVOD..... | 1 |
| 1.1. Predmet i ciljevi rada..... | 1 |
| 1.2. Metode istraživanja i izvori podataka..... | 1 |
| 1.3. Sadržaj i struktura rada..... | 2 |
| 2. OPĆENITO O FINACIJSKOM IZVJEŠTAVANJU | 4 |
| 2.1. Povijesni razvoj financijskog izvještavanja..... | 4 |
| 2.2. Svrha i ciljevi financijskog izvještavanja..... | 6 |
| 2.3. Korisnici financijskog izvještavanja..... | 9 |
| 3. FINACIJSKO IZVJEŠTAVANJE PRIVATNOG SEKTORA U REPUBLICI HRVATSKOJ..... | 11 |
| 3.1. Klasifikacija poduzeća prema pravno ustrojbenom obliku u Republici Hrvatskoj | 11 |
| 3.2. Klasifikacija poduzeća prema veličini u Republici Hrvatskoj..... | 15 |
| 3.3. Financijsko izvještavanje prema kategoriji poduzeća u Republici Hrvatskoj..... | 17 |
| 4. FINACIJSKO IZVJEŠTAVANJE JAVNOG SEKTORA U REPUBLICI HRVATSKOJ..... | 21 |
| 4.1. Definiranje javnog sektora u Republici Hrvatskoj | 21 |
| 4.2. Proračun i financijsko izvještavanje središnje i opće države..... | 23 |
| 4.3. Proračun i financijsko izvještavanje jedinica lokalne, područne (regionalne) samouprave..... | 29 |
| 4.4. Financijsko izvještavanje neprofitnih organizacija | 31 |
| 5. NADZOR NAD FINACIJSKIM IZVJEŠTAJIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ | 35 |
| 5.1. Kontrola i nadzor nad financijskim izvještajima privatnog sektora u Republici Hrvatskoj | 35 |
| 5.2. Kontrola i nadzor nad financijskim izvještajima javnog sektora u Republici Hrvatskoj.. | 37 |
| 6. ZAKLJUČAK | 40 |
| POPIS LITERATURE | 42 |
| POPIS SLIKA | 45 |
| POPIS TABLICA..... | 45 |
| ŽIVOTOPIS | 46 |

1. UVOD

1.1. Predmet i ciljevi rada

U današnjim uvjetima poslovanja bilo je potrebno donijeti određene standarde za računovodstvo i financijsko izvještavanje, pošto je samo poslovanje postalo iznimno kompleksno. U tom kontekstu, važnost se počela pridavati transparentnom izvještavanju o poslovanju nekog subjekta, kako bi svi zainteresirani, dobili određeni uvid u to i kako bi se pružila bolja slika nečijeg poslovanja. U tom kontekstu, financijsko izvještavanje postalo je važan dio računovodstvenih poslova, pa su razvijeni i standardi financijskog izvještavanja koji služe za sastavljanje usporedivih informacija koje je moguće vidjeti u financijskim izvještajima. Financijski izvještaji danas služe kao određeni način kontrole i nadzora te mjerni instrument za poduzeće, kako bi poduzeće jasno i transparentno izvijestilo o svojem radu. Također, financijski izvještaji korisni su i internim dionicima, jer pružaju sliku poslovanja te samim time, pružaju bolju ideju kako poslovati u budućnosti.

Stoga, već u samom naslovu rada vidljiv je i predmet istraživanja u ovom diplomskom radu. Predmet istraživanja tako je financijsko izvještavanje u Republici Hrvatskoj koje je podijeljeno na privatni i javni sektor. Cilj istraživanja u ovom radu je definirati i prikazati svrhu financijskog izvještavanja te stvoriti predodžbu i dati odgovore na mnoga pitanja vezana uz financijsko izvještavanje u Republici Hrvatskoj. U konačnici, cilj ovog istraživanja je prikazati eventualne prednosti i nedostatke trenutno uređenog sustava financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj. U svrhu ostvarenja ciljeva korištena je dostupna i relevantna literatura vezana uz navedenu temu te zakonski okvir Republike Hrvatske.

1.2. Metode istraživanja i izvori podataka

Pri izradi ovog diplomskog rada korišteni su različiti sekundarni izvori podataka. Takvi izvori podataka su literatura iz računovodstva, stručni članci, zakonski okvir Republike Hrvatske kao i podaci preuzeti s interneta.

U radu su korištene znanstvene metode u odgovarajućim kombinacijama i to metoda analize za sveobuhvatnu analizu predmeta i ciljeva rada, deskriptivna metoda za opis važnih činjenica, metoda kompilacije za sastavljanje važnih dijelova te komparativna metoda za usporedbu određenih činjenica. Korištena je i metoda sinteze za davanje relevantnih zaključaka i druge metode.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Diplomski rad „Specifičnosti financijskoga izvještavanja u privatnom ili javnom sektoru u Republici Hrvatskoj“ stvara predodžbu kako izgleda financijsko izvještavanje u Republici Hrvatskoj. Navedenom temom odgovoreno je na mnoga pitanja vezana uz financijsko izvještavanje. Rad je stoga podijeljen na šest poglavlja od kojih se u prvom uvodnom dijelu objašnjavaju predmet i ciljevi rada, metode i tehnike koje su korištene u svrhu istraživanja i prilikom nastajanja rada te sam sadržaj i struktura rada.

Nadalje u drugom poglavlju „Općenito o financijskom izvještavanju“ objašnjeno je zašto je uopće nastala potreba za financijskim izvještavanjem, razvoj i tehnike financijskog izvještavanja kroz povijest te tko su korisnici financijskog izvještavanja. Rad je podijeljen na dva sektora koja djeluju sinergijski te se međusobno nadopunjavaju, privatni sektor koji stvara dodanu vrijednost te javni sektor čija je svrha postavljanje temelja, osnovnih uvjeta i usluga za stvaranje dodane vrijednosti. U trećem poglavlju „Financijsko izvještavanje privatnog sektora u Republici Hrvatskoj“ analizirano je kakva poduzeća postoje u Republici Hrvatskoj prema ustrojbenom obliku i veličini koji su ujedno i dva povezana elementa te kako izgleda financijsko izvještavanje poduzeća prema veličini, obzirom da je veličina poduzeća element koji se uzima kao polazna točka pristupa računovodstvu te u konačnici financijskom izvještavanju. Nastavno na privatni sektor u četvrtom poglavlju „Financijsko izvještavanje javnog sektora u Republici Hrvatskoj“ odgovoreno je na pitanje što je to javni sektor u Republici Hrvatskoj te nakon definiranja istog, objašnjeno je što je to proračun te kako izgleda financijsko izvještavanje središnje i opće države, jedinica lokalne, područne (regionalne) samouprave te neprofitnih organizacija. Jedan od ciljeva rada, također je i prikazati tko je odgovoran i kako izgleda kontrola i nadzor nad financijskim izvještajima subjekata privatnog i javnog sektora u Republici Hrvatskoj te je isto prikazano kroz peto poglavlje „Nadzor nad financijskim izvještajima u Republici Hrvatskoj“.

U konačnici ovaj rad u posljednjem šestom poglavlju, nudi zaključak u kojem su prikazana razmišljanja autora o financijskom izvještavanju u Republici Hrvatskoj te su dana razmišljanja o pojedinim manjkavostima i/ili prilikama za poboljšanjem sustava financijskoga izvještavanja.

2. OPĆENITO O FINANCIJSKOM IZVJEŠTAVANJU

2.1. Povijesni razvoj financijskog izvještavanja

Globalizacija i moderni procesi zadnjih godina doveli su do razvoja financijskih tržišta i raznih subjekata na tom tržištu (npr. dioničkih društava). Recesija i drugi procesi, doveli su do povećanja značaja računovodstvene profesije kako bi poduzeća mogla lakše ostvarivati svoje ciljeve. Stoga, računovodstvo sve više postaje dio menadžerskih struktura (Hladika, 2015).

Financijsko izvještavanje svoju podlogu nalazi u ranim računovodstvenim zapisima odnosno u takozvanim popisima imovine, što datira još u 15. stoljeće. Financijski izvještaji su kasnije korišteni za organizaciju računovodstvenih podataka, ali je njihova uloga bila pasivna. Kasnije, s detaljnijim razvojem računovodstva, stvorila se praksa financijskog izvještavanja na godišnjoj razini. Tada je prezentacija financijskih izvještaja dijeljena na one evidentirane u dvoknjižnim računima s odvojenim računovodstvenim evidencijama i financijskim informacijama u dvojnim računima, koji nisu prikazani posebno. Chartfield (1977., prema Tache, Costea-Marcu, 2021.) tvrdi da su svojevrstne financijske izvještaje koristili prvi britanski trgovci koji su bilancu odvajali od računovodstvenih knjiga. S vremenom, financijsko izvještavanje promijenilo je svrhu s kontrole pravednosti na kronološki prikaz imovine i obveza poduzeća. Francuska je među prvima, 1673. godine, uvela model financijskog izvještavanja koji je uključivao godišnju bilancu. Kasnije, francuski je model bio dio Napoleonovog trgovačkog zakonika (Tache, Costea-Marcu, 2021).

Na financijsko izvještavanje uglavnom su utjecale dvije struje – anglosaksonsko računovodstvo i kontinentalno-europsko. Konkretno, zemlje poput Engleske, Sjedinjenih Američkih Država, Kanada ili Novog Zelanda, otkrile su neke od financijskih informacija, ali obveza za to nije postojala. Tek je Britanija 1799. uvela mjerenje dobiti u smislu obračuna poreza, što je bilo zakonska obveza, odnosno preteča današnje obveze financijskog izvještavanja. Kasnije, zakonska obveza za to, nastala je kada su izbili razni ekonomski skandali, npr. pad Wall Streeta 1929. godine (Tache, Costea-Marcu, 2021).

Sve to dovelo je kasnije do računovodstvenih politika i načela priznavanja, mjerenja i objavljivanja, što je imalo značajan utjecaj na financijske položaje i uspješnosti poslovanja poduzeća. Ključne promjene u 20. stoljeću vezane za financijsko izvještavanje dogodile su se

uvođenjem procjene vrijednosti neto imovine i u bilanci je uvedena nova kategorija dugotrajne nematerijalne imovine (eng. *goodwill*). Nadalje, novčana osnova priznavanja prihoda zamijenjena je načelom nastanka poslovnog događaja i najnovija promjena s kraja 20. i početka 21. stoljeća, je uvođenje fer vrijednosti kao dominantnog načela za mjerenje imovine i obveza na datum bilance (Hladika, 2015).

Dakle, u uvjetima globalizacije i međunarodnog povezivanja, bilo je nužno da se u području računovodstva i izvještavanju stvore određeni standardi kako bi financijsko izvještavanje bilo harmonizirano. U tom kontekstu, međunarodne institucije vezane za financije, razvijale su i poticale primjenu računovodstvenih standarda i načela kao podloge za oblikovanje nacionalnih standarda financijskog izvještavanja. Primjerice, početkom 1990-ih godina, međunarodne organizacije kao Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) i Međunarodnog monetarnog fonda te Ujedinjenih naroda, uz razna afirmirana strukovna udruženja, započele su raspravu oko prednosti primjene načela nastanka događaja, što je dovelo do razvoja Međunarodnih računovodstvenih standarda (Roje, Vašiček, 2015). Standardi su obuhvatili ranije spomenute promjene, a iste su predstavljale velik izazov u primjeni standarda za korisnike financijskih izvještaja (Hladika, 2015).

Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (dalje: MSFI) jedinstveni su set kvalitetnih globalnih računovodstvenih standarda i podloga su za sastavljanje transparentnih i usporedivih informacija koje se prezentiraju u financijskim izvještajima. Njihova primjena iziskuje određeno znanje i vještine, iskustvo i vrijeme, ali je i zakonska obveza u Republici Hrvatskoj za određene subjekte. Za njihov razvoj ključna je 1973. godina i osnivanje Komiteta za Međunarodne računovodstvene standarde, a jedna od najvažnijih uloga Komiteta, bila je izdavanje prvih Međunarodnih računovodstvenih standarda 1975. godine. Nakon toga, uslijedila je objava niza drugih standarda, koji su se dorađivali i dopunjavali. 2001. godine Komitet je promijenio ime u Odbor za Međunarodne računovodstvene standarde i osnivanjem istog, započelo je razdoblje novih velikih promjena u tom području (Mamić Sačer, Ramač Posavec, 2012). Za njihovu primjenu i obvezu u RH, nadležan je Zakon o računovodstvu.

Procesi navedene harmonizacije odnosno usklađivanja, dogodili su se na globalnoj razini i zahvatili su stoga širok spektar gospodarskih aktivnosti, među kojima i poduzetništvo odnosno financijsko izvještavanje. Cilj toga je svakako postizanje usporedivosti informacija o poslovanju subjekata na više razina (nacionalnoj, globalnoj) te utjecaj na transparentnost podataka. Računovodstveni se sustavi stoga temelje na računovodstvenoj osnovi što je mjereno i prezentirano u financijskim izvještajima (Perčević, Budimir, Hladika, 2012).

Financijski izvještaji stoga, čine produkt računovodstvene profesije koji se integriraju u poduzetništvo. Odluke o poslovanju, investicijske odluke, odluke o financiranju i mnoge druge, čine jedan kompletan poduzetnički proces, a financijski izvještaji su svojevrsna kontrolna ploča koja ima mjerne instrumente za izvještavanje o radu. Oni daju uvid u uspjeh ili neuspjeh nekog poduzeća i upozoravaju na moguće probleme (Perčević, Budimir, Hladika, 2012). Stoga, njihova važnost ne jenjava već raste kroz godine, jer njihovo postojanje olakšava transparentnost podataka i jasniji prikaz rezultata rada nekog poduzeća.

2.2. Svrha i ciljevi financijskog izvještavanja

U današnjim promjenjivim i turbulentnim uvjetima na tržištu, ponekad je teško upravljati poslovanjem nekog poduzeća. Osobito se to ističe u uvjetima u kojima je za poslovanje zainteresirano niz interesnih skupina (vlasnik, kreditor, dobavljači i slično), jer njihovi interesi često nisu u simbiozi. Ipak, unatoč tome, interesne skupine uglavnom žele isto – da se poduzeće uspješno razvije i da uspješno posluje, pa su u tom procesu neophodne informacije. To je sve dio korporativnog upravljanja koje je kompleksno i višeznačno. Korporativno upravljanje važan je dio poslovanja danas, a dio toga svakako su financijski izvještaji. Svako je društvo dužno sastavljati vlastita financijska izvješća sukladno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja, vodeći se pritom suvremenim načelima i tendencijama i zahtjevima tržišta. Poduzeća, dakle, moraju objavljivati financijske rezultate upravo kroz financijske izvještaje, kako bi na temelju njih donosila kvalitetne poslovne odluke. Financijski izvještaji moraju biti transparentni, jasni i istiniti (Sever, 2009).

Financijski izvještaji, u suštini čine strukturirani prikaz financijskog položaja, uspješnosti i promjena financijskog položaja korisnika. Osnovni cilj je pružiti informacije širem krugu dionika i korisnika koji ih mogu koristiti u procesu donošenja odluka i procjena (Blažević, Ujević, Ukić, 2013).

Svrha modernog financijskog izvještavanja orijentirana je uglavnom na razvoj i harmonizaciju financijskog izvještavanja. To je radi toga jer su pravovremene i valjane informacije imperativ u poslovnom svijetu, pa je harmonizaciji cilj pružanje razumljivih, pouzdanih i transparentnih informacija (Blažević, Ujević, Ukić, 2013). Tako je financijsko izvještavanje i financijska uloga menadžera, danas vrlo važna potpora menadžmentu u svakodnevnom poslovanju. Temeljna znanja i vještine financijskog direktora pridonose upravljanju dnevnim aktivnostima, boljem planiranju i slično. Stoga financijsko izvještavanje zajedno s računovodstvenom profesijom, danas ima važnu ulogu u ispunjavanju ciljeva korporativnog upravljanja (Hladika, 2015).

Prema Pravilniku o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu (NN 37/22), osnovna svrha financijskih izvještaja je davanje informacija o financijskom položaju i uspješnosti ispunjenih ciljeva poslovanja. Financijski se izvještaji sastavljaju za razdoblje od 1. siječnja do 31. ožujka, od 1. siječnja do 30. lipnja odnosno do 30. rujna te za cijelu proračunsku godinu.

Zakon o računovodstvu (78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23) definira što čini godišnje financijske izvještaje, pa je definirano da ih čine:

- a) Izvještaj o financijskom položaju (bilanca);
- b) Račun dobiti i gubitka;
- c) Izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti;
- d) Izvještaj o novčanim tokovima;
- e) Izvještaj o promjenama kapitala;
- f) Bilješke uz financijske izvještaje.

Godišnji financijski izvještaji imaju strukturu i sadržaj, koju propisuje ministar financija pravilnikom na prijedlog Odbora za standarde financijskog izvještavanja koji se objavljuje u Narodnim novinama. Također, oni se trajno čuvaju i moraju biti istiniti i prikazati fer financijski položaj i uspješnost poslovanja poduzetnika.

Temeljna obilježja navedenih vrsta financijskih izvještaja, mogu se naći u tablici 1.

Tablica 1. Vrste financijskih izvještaja s obilježjima

| VRSTA IZVJEŠTAJA | OBILJEŽJA |
|------------------------------------|---|
| Bilanca | Osnovni financijski izvještaj koji pokazuje financijsko stanje na određeni datum Obuhvaća npr. imovinu, izvore, obveze i kapital na kraju poslovne godine ili na određeni datum Temeljni sadržaj: pasiva (angažirana imovina) i aktiva (sadržaj i struktura ukupno raspoložive imovine) |
| Račun dobiti i gubitka | Bavi se učinkom ranijih poslovnih odluka i njihovim utjecajem na sveukupno poslovanje Pokazuje obujam i strukturu prihoda i rashoda (dobit ili gubitak) |
| Izvještaj o novčanom toku | Prikazuje obujam i strukturu priljeva/odljeva novca |
| Izvještaj o promjenama kapitala | Pokazuje određene promjene u vlasničkom kapitalu |
| Bilješke uz financijske izvještaje | Obuhvaćaju dodatne/dopunske informacije |

Izvor: obrada autora prema Tintor, Ž. (2020) Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnijih upravljačkih odluka. Obrazovanje za poduzetništvo, 10(1), 86.

Drugim riječima, osnovni financijski izvještaji su navedeni u tablici i svaki od njih važan je za sveobuhvatnu analizu financijskih izvještaja.

2.3. Korisnici financijskog izvještavanja

Korisnici financijskih izvještaja su razni subjekti koji imaju različite potrebe za informacijama o nekom poduzeću, kroz uvid u financijske izvještaje. Tako se korisnici financijskih informacija razlikuju u privatnom i javnom sektoru, pa tako u javnom sektoru su to uglavnom menadžeri koji izvršavaju razne poslove oblikovanja države, ustrojavanja upravljačkih struktura, izvršavanje funkcije države i slično, na svim razinama vlasti. U tom kontekstu, korisnici su predstavnici najviše državne vlasti, članovi izvršne vlasti, čelnici državnih agencija i ministarstva, direktori javnih poduzeća, čelnici ustanova i ostali operativnih menadžeri. Često je kod njih problem nedostatak sredstava i nejasne procedure, pa je radi toga nastao novi koncept poznat kao novi javni menadžment. Svrha tog koncepta je unapređenje učinkovitosti financijskog izvještavanja, povećanje transparentnosti, poticanje odgovornosti, upotreba menadžerskih alata iz privatnog sektora u javnom sektoru i slično (Blažević, Ujević, Ukić, 2013).

Prema Zakonu o računovodstvu (NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23) financijsko izvještavanje koriste svi poduzetnici i pravne i fizičke osobe, odnosno trgovačko društvo, podružnica poduzetnika, poslovna jedinica sa sjedištem izvan RH te kreditna unija. Također svaka pravna i fizička osoba koja je obveznik poreza na dobit za svoju cjelokupnu djelatnost sukladno propisima koji se tiču poreza.

Osim toga, moguće je reći da su korisnici financijskih izvještaja primarno eksterni i interni korisnici. Pritom, eksternim korisnicima financijski izvještaji služe za interpretaciju podataka i informacija koje sadrže financijski izvještaji, a njihova je svrha pružanje kvalitetne, transparentne i usporedive informacije o financijskom položaju poduzeća i drugim važnim čimbenicima. Internim korisnicima služe za isto to, kako bi se mogli bolje razumjeti i interpretirati financijski podaci u jednoj poslovnoj godini poduzeća, ali i za donošenje kvalitetnijih poslovno-ekonomskih odluka. To su pravne i fizičke osobe koje se uvjetno dijele u ranije spomenute skupine (interni i eksterni). Pritom, u eksterne korisnike spadaju dioničari, osnivači, investitori, vlasnici i slično, a interni su menadžment poduzeća, menadžeri relevantnih razina i sve strukturne jedinice (Rustagi, 2013).

Dakle, svaka od navedenih skupina korisnika financijskih izvještaja ima određenu ulogu i određenu korist od financijskih izvještaja. Jednako su važni i interni i eksterni korisnici, a financijski izvještaji i jednima i drugima služe za bolji uvid u poslovanje i uspješnost, donošenje odluka sukladno tome i bolje razumijevanje poslovanja nekog poduzeća. Poduzeća kao takva, mogu se podijeliti sukladno raznim kriterijima, a u nastavku rada prikazana je klasifikacija prema pravno-ustrojbenom obliku u RH i prema veličini poduzeća.

3. FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE PRIVATNOG SEKTORA U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1. Klasifikacija poduzeća prema pravno ustrojbenom obliku u Republici Hrvatskoj

Pravno ustrojbeni oblik čini obilježje jedinica u Registru poslovnih subjekata kod Državnog zavoda za statistiku, pa se u tom kontekstu razlikuju: trgovačka društva, zadruge, ustanove, udruge, tijela državne vlasti i tijela jedinica lokalne i područne samouprave, subjekti u obrtu i slobodnim zanimanjima. Pritom, u ovom poglavlju, obrađena su poduzeća koja nisu dio javnog sektora, već isključivo poduzeća iz privatnog sektora.

Zakon o trgovačkim društvima je temeljni zakonski dokument koji u RH uređuje nastanak, unutarnje odnose u društvu, zastupanje, odgovornost i druge značajke trgovačkih društava. Prema pravno ustrojbenom obliku u Republici Hrvatskoj, poduzeća čine trgovačka društva, koja se dalje mogu podijeliti na javno trgovačko društvo, komanditno društvo, dioničko društvo, društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.) i gospodarsko interesno udruženje. Pritom, javno trgovačko društvo, komanditno i gospodarsko interesno udruženje su društva osoba, a dioničko i društvo s ograničenom odgovornošću su društva kapitala. Generalno, trgovačko društvo svoje svojstvo pravne osobe stječe upisom u sudski registar, a svojstvo gubi ispisom iz sudskog registra odnosno brisanjem. U pravnom prometu, može stjecati prava i preuzimati obveze, može biti vlasnik pokretnina ili nepokretnih stvari, a može i tužiti ili biti tuženo ili sudjelovati u drugim postupcima. Za svoje obveze, odgovara cijelom svojom imovinom (Zakon o trgovačkim društvima, NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, 130/23).

U tablici 2. vidljive su značajke svake od navedene vrste trgovačkih društava, sistematizirano prema Zakonu o trgovačkim društvima.

Tablica 2. Sistematizacija trgovačkih društava

| Vrsta | Značajke |
|---|---|
| Javno trgovačko društvo | <p>Udružuju se dvije ili više osoba radi trajnog obavljanja neke djelatnosti pod zajedničkom tvrtkom</p> <p>Član – svaka fizička ili pravna osoba (osim iznimki)</p> <p>Pravni odnosi uređuju se društvenim ugovorom</p> <p>Svaki član ima pravo i obvezu voditi poslove društva</p> |
| Komanditno društvo | <p>Udruženje dvije ili više osoba pod zajedničkom tvrtkom od kojih minimalno jedna odgovara za obveze društva solidarno i neograničeno (komplementar), a najmanje jedna odgovara za obveze društva do određenog uloga (komanditor)</p> <p>Kao i kod javnog trgovačkog društva, pravni odnosi uređuju se društvenim ugovorom</p> <p>Društvom upravljaju komplementari</p> |
| Dioničko društvo | <p>Članovi trgovačkog društva su dioničari koji sudjeluju s ulozima u temeljnom kapitalu i to se dijeli na dionice</p> <p>Najniži temeljni kapital mora iznositi 25.000,00 eura</p> <p>Osniva se statutom i izjavom da se osniva dioničko društvo, upisom u sudski registar</p> |
| Društvo s ograničenom odgovornošću | <p>U njemu jedna ili više pravnih ili fizičkih osoba uplaćuje poslovne udjele u unaprijed dogovorenom kapitalu</p> <p>Članovi ne odgovaraju za obveze društva</p> <p>Mogu ga osnovati jedna ili više osoba, na temelju ugovora kojeg sklapaju osnivači</p> <p>Temeljni kapital iznosi 2500,00 eura</p> <p>Podvrsta: jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću (j.d.o.o.), ima maksimalno pet članova i jednog člana uprave, osniva se na jednostavniji način, najniži iznos temeljenog kapitala je 1 euro, a najniži nominalni iznos poslovnog udjela 1 euro</p> |
| Gospodarsko interesno udruženje | <p>Osniva se za olakšanje i promicanje obavljanja djelatnosti</p> <p>Osniva se bez temeljnog kapitala</p> <p>Prava članova ne mogu se izraziti vrijednosnim papirima</p> <p>Temelj poslovanja su gospodarska djelatnost koju obavljaju članovi</p> <p>Članovi su osobe koje obavljaju tu gospodarsku djelatnost</p> |

Izvor: obrada autora prema Zakonu o trgovačkim društvima, NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, 130/23

U tablici 2. vidljive su osnovne vrste trgovačkih društva prema pravno ustrojbenom obliku u RH. Svaka od navedenih vrsta ima određene značajke, a većini je zajedničko to da se osniva društvenim ugovorom.

Jedna od novina u RH jest prethodno spomenuto jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću. To je alternativa običnom odnosno klasičnom d.o.o., a specifično za to društvo je da se otvara jednostavno, brzo, jeftino i elektroničkim putem. U naš pravni sustav uvedeno je radi ubrzanja postupka osnivanja i olakšanja prepuštanja u poduzetnički pothvat (Ivkošić, 2020). Takav broj poduzeća raste u Hrvatskoj radi jednostavnog osnivanja i malog potrebnog uloga.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (dalje: DZS), za 2023. godinu, u tablici 3. moguće je vidjeti količinu trgovačkih društava prema ustrojbenim oblicima.

Tablica 3. Trgovačka društva u RH za 2023. godinu prema pravno ustrojbenim oblicima

| | Trgovačka društva - ukupno | Jednostavna društva s ograničenom odgovornošću | Društva s ograničenom odgovornošću | Ostali oblici |
|--------------|-----------------------------------|---|---|----------------------|
| Registrirana | 215.239 | 55.187 | 157.471 | 2.581 |
| Aktivna | 141.981 | 35.372 | 105.165 | 1.444 |

Izvor: obrada autora prema podacima DZS za 2023., dostupno na <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58279>, posjećeno 01. ožujka 2024.

Kako je vidljivo u tablici 3., najviše je u RH u 2023. godini bilo registrirano (i aktivno) društva s ograničenom odgovornošću, i to 157.471 registriranih i 105.165 aktivnih poduzeća. U ukupnoj strukturi trgovačkih društava, ta društva čine 73,2 % registriranih poduzeća, dok j.d.o.o. čine 25,6 %, a ostali oblici čine 1,1 %. Općenito, najviše poslovnih subjekata u RH ima na području Grada Zagreba (20,1 %), zatim u Splitsko-dalmatinskoj županiji (10,5 %).

Od ostalih poslovnih subjekata po pravno ustrojbenim oblicima, ističu se zadruge, kojih je npr. u RH u 2023. godini bilo ukupno 3.162 registriranih i 713 aktivnih. Prema Zakon o zadrugama (NN 34/11, 125/13, 76/14, 114/18, 98/19) zadruga je dragovoljno, otvoreno, samostalno i neovisno društvo kojim upravljaju njeni članovi. Svojim radom doprinosi i zaštićuje pojedinačne i gospodarske interese i potrebe. Temelj su joj zadružne vrednote (samopomoć, odgovornost, demokratičnost i druge). Članstvo u njoj je dobrovoljno i u svom radu dužna je pridržavati se zadružnih načela. Osniva se kao tvrtka s imenom pod kojim djeluje zadruga i s tim imenom sudjeluje u pravnom prometu. Da bi bila osnovana, mora imati minimalno sedam osnivača, a mogu ju osnivati sve sposobne fizičke i pravne osobe. Ima osnivačku skupštinu, a osniva se upisom u sudski registar. Član može biti osoba koja neposredno sudjeluje u radu zadruge, a svoje članstvo ne može prenijeti na drugu osobu.

Subjekti u obrtu i slobodnim zanimanjima su zadnja vrsta poduzeća u RH prema ustrojbenom obliku koja su dio privatnog sektora, a prema Zakonu o obrtu (NN 143/13, 127/19, 41/20), obrt je samostalno i trajno obavljanje dopuštenih gospodarskih aktivnosti od strane fizičkih osoba. Svrha toga jest postizanje dohotka ili dobiti kroz proizvodnju, promet ili pružanje usluga na tržištu. U tom je kontekstu dopuštena svaka gospodarska djelatnost koja nije protuzakonita, a za poslove u svezi toga nadležno je upravno tijelo županije odnosno Grada Zagreba, sukladno lokaciji gdje je obrt osnovan. Obrtnik može biti svaka fizička osoba koja obavlja jednu ili više djelatnosti sukladno zakonskim odredbama. U RH je prema podacima DZS, u 2023. godini bilo osnovano 96.975 obrta, od čega najviše u Gradu Zagrebu (19.479).

Dakle, prema pravno ustrojbenim oblicima u privatnom sektoru moguće je razlikovati razne vrste trgovačkih društava, obrte i zadruge. Nadalje, poduzeća je moguće klasificirati i prema veličini, o čemu više u nastavku poglavlja.

3.2. Klasifikacija poduzeća prema veličini u Republici Hrvatskoj

Prema Zakonu o računovodstvu (NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23) poduzeća se prema veličini razvrstavaju na mikro, mala, srednja i velika poduzeća ovisno o pokazateljima utvrđenim na zadnji dan poslovne godine. Pokazatelji na temelju kojih se poduzeća razvrstavaju su iznos ukupne aktive, iznos prihoda te prosječan broj radnika tijekom poslovne godine. Prema navedenoj klasifikaciji, vrste su prikazane u tablici 4.

Tablica 4. Klasifikacija poduzeća prema veličini poduzeća

| Vrsta poduzeća | Iznos ukupne aktive | Iznos prihoda | Prosječan broj radnika |
|----------------|--|-----------------------|------------------------|
| Mikro | Do 350.000,00 eura | Do 700.000,00 eura | Do 10 |
| Mala | Do 4.000.000,00 eura | Do 8.000.000,00 eura | Do 50 |
| Srednja | Do 20.000.000,00 eura | Do 40.000.000,00 eura | Do 250 |
| Velika | Prelaze granične pokazatelja u najmanje 2/3 uvjeta Banke, štedne banke, štedionice, institucije za elektronički novac, mirovinski fondovi, itd. | | |

Izvor: obrada autora prema Zakonu o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23, čl. 5.

Iz tablice 4. vidljiva je klasifikacija poduzeća prema veličini, kako to definira Zakon o računovodstvu u Republici Hrvatskoj. Pritom, vidljivo je da definicija njihove veličine ovisi o tri pokazatelja, a uvjet da bi se neko poduzeće proglasilo velikim je da u dva od tri pokazatelja prelazi granice.

Prema podacima DZS, u Republici Hrvatskoj je u 2022. godini u poslovnom gospodarstvu bilo ukupno 225.975 poduzeća s preko milijun zaposlenih osoba, a navedena poduzeća ostvarila su ukupan promet od 1.076,5 milijardi kuna. Najveći broj poduzeća djelovao je u području stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti (37.428 odnosno 16,6 %) i u području trgovine na veliko i malo (35.464 odnosno 15,7 %). Također, u području

trgovine na veliko i malo, ostvareno je i najviše prihoda (363.385.787,00 kuna) (Državni zavod za statistiku, 2023). U 2023. godini, ukupno je poslovalo 293.791 poduzeća u RH, od čega aktivnih 177.120 (Državni zavod za statistiku, 2024).

Najveći značaj u hrvatskom gospodarstvu imaju mala i srednja poduzeća, a njihov se broj u razdoblju od 2016. do 2020. godine tako povećao za čak 21 %. Sektor tako malih i srednjih poduzeća u RH ima značajno najveći udio u ukupnom broju poduzeća (99,7 %). Trend rasta nije zapostavljen čak ni u pandemijskoj godini 2020., kada je registrirano čak 2.749 novih poduzeća što je bio rast od 2% u odnosu na godinu ranije. Ipak, COVID-19 ponešto je poremetio performanse poslovnog sektora. Tako je prema izvješću Centra za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (dalje: CEPOR), u 2020. godini, sektor malih i srednjih poduzeća doživio smanjenje broj zaposlenih za 5,1 % odnosno 36.363 manje radnih mjesta u 2020. godini nego u 2019. Ukupan prihod također bio je 10 % manji u odnosu na 2019. godinu (CEPOR, 2022).

Prema *Global Entrepreneurship Monitor* (dalje: GEM) istraživanju za RH u 2022. godini, poduzetnička okolina u RH djeluje na poduzetničku aktivnost više ograničavajuće nego stimulirajuće, pa je npr. Hrvatska prema kompozitnom indeksu NECI (eng. *National Entrepreneurship Context Index*) i dalje na začelju s ocjenom od 4.1 u 2022. godini. To znači da je na šesnaestom mjesto od ukupno osamnaest. U tri godine sudjelovanja u ovom istraživanju (2020.-2022.), najbolje ocijenjena poduzetnička okolina bila je u Nizozemskoj, a u 2022. godini u Litvi i Latviji. Mjereno kroz TEA indeks i aktivnosti odraslih poduzetnika, RH ima stabilne tendencije promjena u odnosu na prosjek EU. Primjerice, ima iznadprosječno učešće rane poduzetničke aktivnosti i ispodprosječno učešće odraslih poduzeća. Ipak, u 2022. godini ostvareno je 13,2 % novih poslovnih pothvata što je iznad prosjeka EU (Singer i sur., 2023).

Generalno, moguće je reći da intenzitet rasta poduzeća i poslovnih pothvata ovisi o mnogim čimbenicima, kao što su npr. kompleksna interakcija vlasnika, tržišta i poduzetničke okoline. Ovisi također i o odluci vlasnika i nizu drugih faktora koji se međusobno nalaze u koliziji. U RH su tako uglavnom mala i srednja poduzeća nositelji gospodarskog razvoja, što je pokazalo i GEM istraživanje.

3.3. Financijsko izvještavanje prema kategoriji poduzeća u Republici Hrvatskoj

Praksa upravljanja financijskim rizicima i općenito vođenje poslovnih knjiga te izvještavanje o financijskom stanju poduzeća, nametnulo se kao vrlo važnim u poduzetničkoj aktivnosti. Računovodstveni tretman prema kategorijama poduzeća u RH mora biti harmoniziran sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i regulativama, iz čega su proizašli Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, sukladno važećem Zakonu o računovodstvu. Izvještavanje je tako dio normativnog okvira računovodstva na temelju standarda, zakona i ostalih propisa. No, postoje određene razlike financijskog izvještavanja prema kategoriji poduzeća u RH. Primjerice, postoje specifične potrebe malog i srednjeg poduzetništva u tom kontekstu, pa npr. mogu sastavljati jedinstveni izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti ili se mogu sastavljati dva zasebna izvještaja (Smrekar, 2009).

Nadalje, prema Zakonu o računovodstvu (NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23) financijsko je izvještavanje važan dio računovodstvenih poslova za poslovnu godinu, pa je poduzetnik dužan organizirati prikupljanje i sastavljanje navedenog, kako je i ranije naglašeno.

Financijsko izvještavanje provodi se na temeljima Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja (dalje: HSFI) i Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja. Poduzetnik je tako dužan prezentirati i sastavljati godišnje financijske izvještaje primjenom oba standarda sukladno odredbama Zakona o računovodstvu. Zajedno s financijskim izvještajima, korisnici su dužni izraditi i izvješće posloводства za koje je potrebno provesti reviziju usklađenosti s financijskim izvješćima sastavljenima za isto izvještajno razdoblje i sukladno zakonskim odredbama. To mora sadržavati istinit i fer prikaz razvoja i rezultata poslovanja poduzetnika i njegova položaja, s opisima glavnih rizika i neizvjesnosti s kojima se suočava korisnik. Veliki poduzetnici koji su subjekti od javnog interesa i koji na datum bilance prelaze kriterij prosječnog broja od 500 radnika tijekom poslovne godine, moraju uključiti i nefinancijsko izvješće u svoje izvješće posloводства koje sadržava razne informacije o razvoju, poslovnim rezultatima i položaju poduzetnika, prvenstveno o socijalnim, okolišnim i kadrovskim pitanjima, borbu protiv korupcije i slično.

Financijski izvještaji se moraju analizirati, a za to služi horizontalna i vertikalna analiza financijskih izvještaja kao temeljni instrument analize. S pomoću horizontalne (komparativne) analize uočavaju se tendencije i dinamika promjena pojedinih stavki i pozicija, a kod vertikalne (strukturne) analize omogućuje se uvid u strukturu i promjene u strukturi financijskog izvještaja. Uz to, može se koristiti i analiza trenda, za potpunije sagledavanje stanja i poslovanja poduzetnika (Tintor, 2020).

Osim toga, kvaliteta informacija prezentiranih u financijskim izvještajima se povećava putem donošenja komparativnih financijskih izvještaja, uočavanjem tendencija s pomoću serije indeksa, strukturnim financijskim izvještajima i s pomoću pokazatelja (Žager, et.al., 2017).

Za potpunu analizu sigurnosti i uspješnosti poslovanja, koriste se određeni pokazatelji, kako je vidljivo u tablici 5.

Tablica 5. Pokazatelji uspješnosti i sigurnosti kod financijskog izvještavanja

| POKAZATELJ | ŠTO MJERI | NAJZNAČAJNIJI POKAZATELJI |
|-----------------------------|---|---|
| Pokazatelji likvidnosti | Sposobnost da se podmire kratkoročne obveze | Koeficijent trenutne likvidnosti, ubrzane likvidnosti, tekuće likvidnosti, financijske stabilnosti, radni kapital |
| Pokazatelji zaduženosti | Stupanj financiranja iz tuđih izvora | Koeficijent zaduženosti, vlastitog financiranja, financiranja troškova kamata, zaduženosti |
| Pokazatelji aktivnosti | Efikasnost upotrebljavanja resursa | Koeficijent obrtaja ukupne imovine, kratkotrajne imovine, obrtaja potraživanja i naplate potraživanja |
| Pokazatelji ekonomičnosti | Odnos prihoda i rashoda | Ekonomičnost ukupnog poslovanja, poslovnih aktivnosti, financiranja i izvanrednih aktivnosti |
| Pokazatelji profitabilnosti | Povrat uloženog kapitala | Neto marža profita, bruto marža profita, rentabilnost imovine, rentabilnost vlastitog kapitala |

Izvor: obrada autora prema Žager, K., et.al. (2017.), Analiza financijskih izvještaja. Zagreb, Masmmedia, 243.

Dakle, upotreba ovih instrumenata može dati korisne informacije o kvaliteti poslovanja koja se prikazuje u financijskom izvještaju.

Što se tiče financijskog izvještavanja poslovnih subjekata u RH, poslovni subjekti koji nisu klasificirani u skupinu velikih poduzeća i ne kotiraju na burzi, nisu obvezni primjenjivati MSFI, već ranije spomenute HSFI, koji služe kao poseban računovodstveni set standarda za srednja i mala trgovačka društva. HSFI se temelje na MSFI uz uvažavanje specifičnih potreba takvih društava u RH (Crnković, Mijoč, 2008).

Zakon o računovodstvu (NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23) tako definira HSFI kao računovodstvena načela i pravila priznavanja, mjerenja i klasifikacije poslovnih događaja uz sastavljanje i prezentaciju financijskih izvještaja. Prema tome, poduzetnici su dužni sastavljati i prezentirati godišnje financijske izvještaje primjenom HSFI ili MSFI, ovisno o kriterijima. Prema HSFI, to moraju činiti mikro, mali i srednji poduzetnici, a prema MSFI veliki poduzetnici i subjekti od javnog interesa.

Mikro i mali poduzetnici tako su dužni sastaviti bilancu, račun dobiti i gubitka te bilješke uz izvještaje, a srednji i veliki poduzetnici su uz to dužni pripremiti i izvještaj o novčanom tijeku, izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti i izvještaj o promjenama u kapitalu. Također, Zakon o računovodstvu (NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23) govori da su svi poduzetnici bez obzira na veličinu, dužni objavljivati javno godišnja financijska izvješća i podnositi ga u Registar godišnjih financijskih izvještaja (RGFI) u elektroničkom obliku putem Financijske agencije.

Malim i srednjim poduzećima pripada značajna uloga u gospodarstvu jer je njihova zastupljenost sve veća u Hrvatskoj i u Europi. Ista su oslonac i resurs ekonomskog rasta i razvoja, dinamike i fleksibilnosti pa ne čudi da ovaj dio gospodarstva predstavlja vrlo dinamičan dio ukupnog gospodarstva. Iz njihove specifičnosti proizlazi i specifičnost njihova financijskog izvještavanja (eksternog), a da bi se ocijenila kvaliteta njihova poslovanja važno je pružiti brojne informacije. Financijski izvještaji tako čine informacije o njihovom financijskom položaju u određenom razdoblju što je preduvjet sigurnog i uspješnog poslovanja (Dečman, 2012). Prema HSFI, mala i srednja poduzeća dužna su primjenjivati opća načela financijskog izvještavanja (neograničenost vremena poslovanja, nastanak događaja, značajnost, opreznost, prijeboj i dr.)

Mala i srednja poduzeća, za razliku od velikih, nemaju iste informacijske zahtjeve kod financijskog izvještavanja, ali svejedno, kreditori i svi drugi važni dionici, žele pouzdane i međusobno usporedive informacije koje moraju biti prihvatljive i na međunarodnoj sceni, što primarno znači prihvaćanje međunarodnih standarda i načela. Drugim riječima, kad je u pitanju financijsko izvještavanje, mala i srednja poduzeća trebaju davati manje informacija korisnicima od onih koja kotiraju na burzi, financijski izvještaji malih poduzeća uglavnom su namijenjeni vlasniku/direktoru, a odnos koristi i troškova financijskog izvještavanja u mnogočemu je nepovoljniji u odnosu na velika poduzeća. U konačnici, mala poduzeća često nemaju dovoljno stručnih računovođa, a s druge strane, financijski izvještaji velikih poduzeća usklađeni s MSFI, usmjereni su na informiranje korisnika na tržištu kapitala (Cita, Fuštin, 2013). To su, dakle, osnovne razlike između izvještavanja malih, srednjih i velikih poduzeća.

4. FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE JAVNOG SEKTORA U REPUBLICI HRVATSKOJ

4.1. Definiranje javnog sektora u Republici Hrvatskoj

Javni sektor nije lako definirati jer njegovu analizu čine razne definicije i metodologije izračuna. Statistika državnih financija iz Međunarodnog monetarnog fonda u okviru ukupnog javnog sektora razlikuje opću državu, javna i kvazi-javna društva odnosno poduzeća. Opću državu, u tom smislu, čine sve razine vlasti (središnja država, lokalne vlasti) te državne jedinice i neprofitne institucije koje ubiru prihode i stvaraju rashode za državu koja ih većinski kontrolira. S druge strane, Sustav nacionalnih računa iz 1993. godine, rabi općenitiju i širu definiciju pa govori da je sektor opće države sastavljen od ukupnosti institucionalnih jedinica koje ispunjavaju svoju političku odgovornost i ulogu u ekonomskom reguliranju uz stvaranje netržišnih usluga za osobnu i zajedničku potrošnju. Svrha toga je preraspodjela bogatstva i dohotka (Bejaković, Bratić, Vukšić, 2010).

Nadalje, kako govore Pejaković, Bratić i Vukšić (2010), opća država zapravo obuhvaća sve jedinice kojima je prvenstvena uloga izvršenje državnih funkcija i provođenje javnih politika. Pojam državnog sektora kolokvijalno se koristi za označavanje pojma koji se naziva stručno državnom, no državni je sektor samo jedan dio unutar opće države. Tako opću državu čine sve nacionalne i subnacionalne jedinice, fondovi, neprofitne organizacije i slično.

Jedan dio javnog sektora su i javna poduzeća. Javna poduzeća su sva poduzeća u državnom vlasništvu i/ili pod državnom kontrolom koja prodaju određena dobra i usluge široj javnosti. Uobičajeno se vlasnikom poduzeća smatra javna vlast onda kada posjeduje preko 50 % dionica ili druge vrste trajnog kapitala, a kontrola javne vlasti je zapravo stvaran utjecaj države na poslovanje nekog poduzeća (Bejaković, Bratić, Vukšić, 2011).

Dakle, javni sektor uključuje zapravo državu na svim razinama vlasti, fondove, agencije, središnju banku i poduzeća u državnom vlasništvu. Tako i hrvatski javni sektor čine opća država i javna poduzeća, kako je vidljivo na slici 1.



Slika 1. Prikaz hrvatskog javnog sektora

Izvor: obrada autora prema Bejaković, P., Vukšić, G., Bratić, V., (2011.), Veličina javnog sektora u Hrvatskoj. Hrvatska i komparativna javna uprava, 11(1), 107.

Kako je vidljivo na slici 1., opća država obuhvaća središnju vlast (proračunske korisnike i izvanproračunske korisnike), regionalnu vlast (županije i Grad Zagreb te županijske izvanproračunske korisnike) te lokalnu vlast (gradovi, općine i trgovačka društva u njihovu vlasništvu). S druge strane, javna poduzeća obuhvaćaju financijska javna poduzeća (monetarna i nemonetarna).

Iako je ranije spomenuta definicija javnog sektora od Međunarodnog monetarnog fonda svakako važeća i najviše korištena, za hrvatsko područje, najvažnija je definicija prema ESA (Europski sustav nacionalnih i regionalnih računa) koju koriste mnoge državne institucije kao npr. Hrvatska narodna banka ili DZS, pa ESA govori da se opća država osim od središnje države, sastoji i od savezne, lokalne države i fondova socijalne sigurnosti kao i javnih nefinancijskih i financijskih društava (Šimović, Deskar-Škrbić, 2018). Drugim riječima, javni sektor u užem smislu čini opću državu koja dalje čini središnju (konsolidiranu) državu koja uključuje proračunske i

izvanproračunske korisnike, zatim regionalnu državu (u RH 20 županija te Grad Zagreb) i lokalnu državu (127 gradova, Grad Zagreb i preko 400 općina).

Odgovornost za uspješno izvršavanje svih temeljnih funkcija javnog sektora u RH snosi tzv. javni menadžment. Menadžeri su u tom smislu profesionalni rukovoditelji koji obavljaju sve menadžerske funkcije, a od javnog menadžmenta se očekuje da primjenjuje temeljna načela javnog života (npr. odgovornost, otvorenost, iskrenost). Složenost ovog sektora rezultira i složenošću njegova upravljanja, što otežava i djelovanje i mjerenje rezultata, pa je potrebno tome prionuti vrlo ozbiljno i pažljivo, posebice kada su financijski poslovi u pitanju. Tako uspješno upravljanje i vođenje temeljnih funkcija države i javnog sektora, rezultira većom razinom učinkovitosti i stupnjem zadovoljstva (Vašiček, 2009).

Postoji, dakle, proračun opće države i proračuni posebnih razina odnosno regionalne i lokalne razine, a više o tome i o financijskom izvještavanju javnog sektora, moguće je vidjeti u nastavku poglavlja.

4.2. Proračun i financijsko izvještavanje središnje i opće države

Financijski izvještaji su u suštini računovodstvene informacije prezentirane u određenom obliku koji je uglavnom standardiziran i pisan. Vrste i sadržaj financijskih izvještaja ovise o njihovoj namjeni i zahtjevima korisnika, a postoje eksterni i interni financijski izvještaji. Oni su kao takvi dio i državnog financijskog računovodstva, a za razliku od poduzetničkog, državno računovodstvo se uglavnom razlikuje od zemlje do zemlje. Posebnosti oblikovanja financijskog izvještavanja države i proračuna, proizlaze iz primarnog cilja izvještavanja i potreba korisnika za informacijama. Financijski izvještaji države tako moraju pružiti kvalitetne standardizirane informacije u određenoj formi. Ciljevi financijskih izvještaja neke države su pružanje informacija o financijskom položaju i uspješnosti, potrebnim promjenama i položaju izvještajnog subjekta. Dakle, opći je cilj zadovoljiti potrebe korisnika za kvalitetnom informacijom (Vašiček, 2009).

Državnim jedinicama osnovni su ciljevi prilikom financijskog izvještavanja:

- a) Osiguranje financijskih informacija koje se mogu upotrijebiti za određivanje i predviđanje tokova i ravnoteže;

- b) Osigurati upotrebljive financijske informacije za određivanje i predviđanje financijskih uvjeta državnih jedinica i promjena unutar istih;
- c) Predvidjeti utjecaj stjecanja i alokacije resursa;
- d) Osigurati upotrebljive informacije za razvoj menadžerskih i organizacijskih performansi;
- e) Omogućiti komunikaciju koja će biti relevantna i transparentna (Vašiček, 2009).

Drugim riječima, financijsko izvještavanje države ponešto je drugačije od privatnog poduzetničkog izvještavanja. Iako i jedni i drugi moraju biti transparentni, jasni i otvoreni, državno financijsko izvještavanje je još dodatno osjetljivo jer se tiče svih građana neke države. Svi financijski izvještaji neke države, moraju osigurati relevantne i pouzdane informacije koje su potrebne za donošenje važnih državnih odluka te moraju osigurati učinkovito raspolaganje javnim dobrima.

Financijsko izvještavanje javnog sektora sastavlja se na određenim obrascima, a uključuju bilancu, izvještaj o prihodima i rashodima, izvještaj o obvezama i izvještaj o promjenama u vrijednostima i obujmu imovine i obveza. Svi obrasci za to nalaze se u aplikaciji Financijskog izvještavanja u sustavu proračuna i Registru proračunskih i izvanproračunskih korisnika. Uz financijske izvještaje, nužno je sastaviti i Referentnu stranicu Izvještaja proračuna, proračunskih i izvanproračunskih korisnika. Financijski se izvještaji predaju u elektroničkom obliku Ministarstvu financija putem aplikacije, a objavljuju se na internetskim stranicama tijela najkasnije u roku od osam dana od propisanog roka za njihovo podnošenje (Pravilnik o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu, NN 37/22).

Proračun je svakako najvažniji instrument države u kojem se planiraju prihod i primici, rashodi i izdaci i ima funkciju realizacije prioriteta, ciljeva, zadataka države i njezinih tijela. Računovodstvene evidencije koje pruža, imaju svrhu pružanja informacija o odgovornosti i zato su bitan element u praćenju i procjeni ispunjava li javni sektor financijske ciljeve definirane proračunom (Pajković, 2022).

Državnim se proračunom utvrđuju prihodi i rashodi središnje države za jednu kalendarsku godinu. Korisnici tog proračuna su sve institucije kojima je osnivač središnja država, odnosno kojima je izvor prihoda državni proračun više od 50% i koji su kao takvi navedeni u Registru proračunskih korisnika. Npr. to su ministarstva, državni uredi, fondovi, instituti i slično. S druge strane,

izvanproračunski korisnici su institucije u kojima Vlada ima odlučujući utjecaj na upravljanje, a izvor financiranja im je namjenski prihod (npr. doprinos za zdravstvo) (Šimović, Deskar-Škrbić, 2018).

Ako se razmatra ukupna uloga države u gospodarstvu odnosno njeni ukupni prihodi i rashodi, mora se svakako u obzir uzeti konsolidirana opća država i proračun iste. Proračun opće države dobiva se konsolidacijom odnosno zbrajanjem proračuna svih navedenih razina vlasti. Hrvatska je pritom fiskalno centralizirana zemlja, što znači da se čak 87 % javnih rashoda ostvaruje upravo putem državnog proračuna (Šimović, Matanović, 2015).

Državni proračun je stoga u RH akt koji ima tri glavne funkcije: prikazuje najvažnije ciljeve države u fiskalnoj godini, služi kao instrument kojim država utječe na ekonomsko stanje u zemlji i služi kao sustav kontrole prikupljanja i trošenja financijskih sredstava. To je jedan od najvažnijih financijskih i političkih događaja, a ministar financija i njegov najuži tim, tome pridaju izrazito velik napor i trud. Državnom proračunu prethode Vladine Smjernice ekonomske i fiskalne politike (Ministarstvo financija, 2024).

Za 2024. godinu, proračun je donesen na sjednici Sabora 30. studenog 2023. godine, uz projekcije za naredne dvije godine (2025. i 2026.). Tako je iz sažetka proračuna, moguće vidjeti koliko je RH potrošila godinu ranije, koji je tekući plan i plan za budućnost. Navedeno je vidljivo u tablici 6.

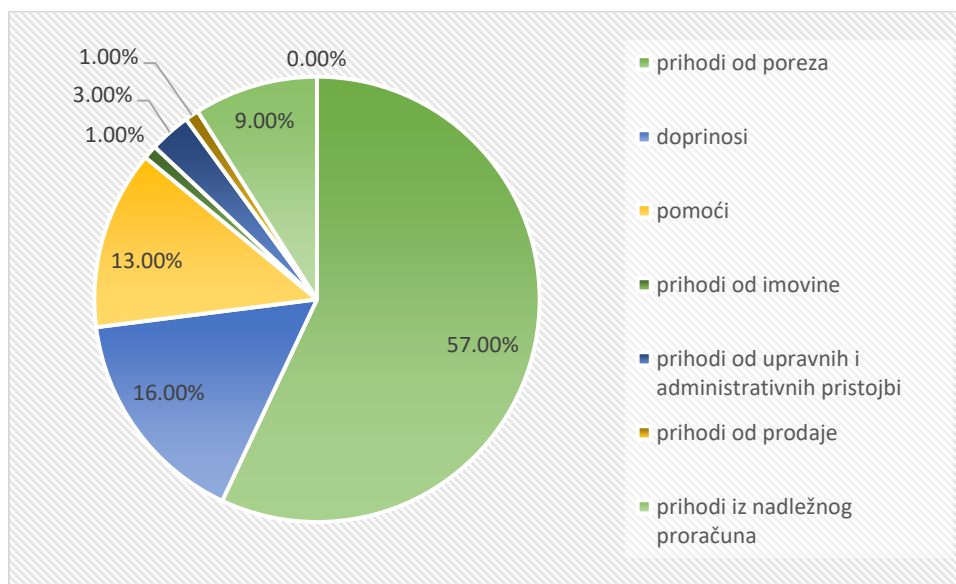
Tablica 6. Sažetak proračuna

| SAŽETAK RAČUNA PRIHODA I RASHODA (eur) | izvršenje 2022. | tekući plan 2023. | plan za 2024. | projekcija 2025. | projekcija 2026. |
|---|------------------------|--------------------------|----------------------|-------------------------|-------------------------|
| <i>Naziv</i> | | | | | |
| prihodi ukupno | 22.793.046.506,67 | 27.692.202.972 | 28.518.616.041 | 30.091.993.467 | 30.628.991.080 |
| rashodi ukupno | 23.233.740.262,53 | 29.330.206.123 | 32.610.981.815 | 33.270.816.866 | 32.864.809.853 |
| razlika višak/manjak | -440.693.755,86 | -1.638.003.151 | -4.092.365.774 | -3.178.823.399 | -2.235.818.773 |
| | | | | | |
| primici od financijske imovine i zaduživanja | 5.726.759.519,68 | 7.482.168.122 | 8.161.510.988 | 9.368.864.816 | 6.302.517.716 |
| izdaci za financijsku imovinu i otplata zajmova | 6.410.104.140,36 | 5.298.222.058 | 4.522.753.216 | 6.805.924.435 | 3.492.316.654 |
| razlika primici/izdaci | -683.344.620,68 | 2.183.946.064 | 3.638.757.772 | 2.562.940.381 | 2.810.201.062 |
| neto financiranje | 440.693.755,86 | 1.638.003.151 | 4.092.365.774 | 3.178.823.399 | 2.235.818.773 |

Izvor: samostalna obrada autora prema podacima Ministarstva financija

Iz tablice 6. vidljiv je sažetak računa prihoda i rashoda u eurima za državni proračun RH. Pritom je vidljivo koliko je izvršeno u 2022. godini, koji je bio tekući plan za 2023. u trenutku donošenja proračuna i koji je plan za ovu godinu (2024.) uz projekciju za naredne dvije godine. Pritom je vidljivo da se u 2024. godini očekuju veći prihodi, ali i rashodi kao i primici, izdaci te neto financiranje, u odnosu na godine ranije. Porast se očekuje i u buduće dvije godine što pokazuju projekcije prikazane u tablici.

Kreiranje prihoda državnog proračuna u razdoblju od 2024. godine pa do 2026., određeno je projekcijama kretanja gospodarske aktivnosti i temeljem fiskalnog učinka mjera koje Vlada kontinuirano donosi u svrhu zaštite kućanstava i gospodarstva od rasta cijena i drugih negativnih posljedica (Ministarstvo financija, 2024). Pritom, na slici 2. moguće je vidjeti projekciju prihoda od poslovanja državnog proračuna za 2024. godinu prema podacima Ministarstva financija.



Slika 2. Projekcija prihoda za 2024. Godinu

Izvor: samostalna obrada autora prema podacima Ministarstva financija

Kako je vidljivo na slici 2., najviše se prihoda očekuje od poreza i to čak 57 % odnosno 16,1 milijardi eura što je rast od 4,2 % u odnosu na 2023. godinu. Što se rashoda tiče, planirani su rashodi od 32,6 milijardi eura u 2024. godini što je više za 11,2 % nego u 2023. godini. Povećanje rashoda se prvenstveno očekuje radi rezultata povećanog izdvajanja za zaposlene, provedbu određenih projekata, naknade raznih troškova i slično.

Svrha je, dakle, financijskog izvještavanja proračunskih korisnika pružanje pravovremenih informacija o financijskom položaju i uspješnosti te novčanim tijekovima. Upravo zato, financijski izvještaji čine temelj poboljšanja odgovornosti i donošenja odluka javnih menadžera. Njihova kvaliteta ovisi o računovodstvenoj osnovi, pa je vrlo važno da ista pruži najpotpunije i najkvalitetnije informacije. Tako su s ciljem harmoniziranog sustava izvještavanja jedinica javnog sektora, utemeljeni Međunarodni računovodstveni standardi za javni sektor (eng. *International Public Sector Accounting Standards*, dalje: IPSAS) koje koriste mnoge zemlje, među kojima i Hrvatska. Također, stvoreni su i Europski računovodstveni standardi za javni sektor (eng. *European Public Sector Accounting Standards*, engl. EPSAS), koji još uvijek nisu u potpunoj primjeni (Pajković, 2022).

U RH se koristi uglavnom modificirana obračunska osnova za financijsko izvještavanje javnog sektora, a prisutan je i dvojni sustav izvještavanja. Financijski i proračunski se izvještaji tako uglavnom pripremaju u svrhu zadovoljavanja potreba različitih skupina korisnika informacija koji su unutarnji i vanjski. Dosadašnja istraživanja u RH pokazala su da javni menadžeri financijske izvještaje uglavnom sastavljaju radi zadovoljenja propisa i usklađenosti poslovanja sa zakonom i pravilnicima, a tek u manjoj mjeri za donošenje odluka i upravljanje. Ipak, korisnost financijskih izvještaja pokazala se velikom. Važnost tih izvještaja tako raste, iako se prednost i dalje daje izvještajima o izvršenju proračuna (Pajković, 2022).

Primjer sažetka izvještaja proračuna, proračunskih i izvanproračunskih korisnika, vidljiv je na slici 3.

Izveštaji proračuna, proračunskih i izvanproračunskih korisnika

| | | | | | |
|-------------------|------------------|--------------------------------------|----------------|----------------|------|
| RKP: | 00999 | | Popunjen | Broj pogrešaka | |
| Naziv obveznika: | DRŽAVNI PRORAČUN | Pregled popunjenosti obrazaca: | PR-RAS | DA | Nema |
| Razina: | 13 | | BILANCA | DA | Nema |
| Oznaka razdoblja: | 2022-12 | | RAS funkcijski | DA | Nema |
| | | | P-VRIO | DA | Nema |
| | | | OBEVEZE | NE | Nema |

| Obrazac | Opis stavke | Šifra | Prethodna godina / početak godine | Tekuća godina / kraj godine |
|----------------|--|-------|-----------------------------------|-----------------------------|
| PR-RAS | PRIHODI POSLOVANJA (šifre 61+62+63+64+65+66+67+68) | 6 | 92.725.714.195,00 | 104.853.513.035,28 |
| | RASHODI POSLOVANJA (šifre 31+32+34+35+36+37+38) | 3 | 109.109.632.595,00 | 110.561.744.532,17 |
| | Višak prihoda i primitaka raspoloživ u sjedećem razdoblju (šifre X005 + '9221-9222' - Y005 - '9222-9221') | X006 | 13.426.313.262,00 | 3.014.618.786,64 |
| | Manjak prihoda i primitaka za pokriće u sjedećem razdoblju (šifre Y005 + '9222-9221' - X005 - '9221-9222') | Y006 | - | - |
| BILANCA | Nefinancijska imovina (šifre 01+02+03+04+05+06) | B002 | - | - |
| | Financijska imovina (šifre 11+12+13+14+15+16+17+19) | 1 | 50.195.963.598,00 | 59.847.812.541,79 |
| | Obveze (šifre 23+24+25+26+29) | 2 | 313.425.937.166,00 | 327.724.834.316,55 |
| | Vlastiti izvori (šifre 91 + 922 - 93 + 96 do 98) | 9 | (263.229.973.568,00) | (267.877.021.774,76) |
| RAS-funkcijski | Opće javne usluge (šifre 011+012+013+014 do 018) | 01 | 14.458.746.557,00 | 13.969.274.616,32 |
| | Ekonomski poslovi (šifre 041+042+043+044+045+046+047+048+049) | 04 | 387.982.254,00 | 1.416.542.903,05 |
| | Rashodi vezani za stanovanje i kom. pogodnosti koji nisu drugdje svrstani | 066 | - | - |
| | Obrazovanje (šifre 091+092+093+094+095+096+097+098) | 09 | - | - |
| | Kontrolni zbroj (šifre 01+02+03+04+05+06+07+08+09+10) | R1 | 15.622.828.458,00 | 15.880.974.641,60 |
| P-VRIO | Promjene u vrijednosti i obujmu imovine (šifre 91511+91512) | 9151 | 88.082.485,65 | 17.035.396,67 |
| | Promjene u obujmu imovine (šifre P016+P023) | 91512 | - | 4.131.435,10 |
| | Promjene u vrijednosti (revalorizacija) i obujmu obveza (šifre 91521+91522) | 9152 | 163.560,43 | 379.067.586,01 |
| | Promjene u obujmu obveza (šifre P035 do P038) | 91522 | - | - |
| OBEVEZE | Stanje obveza 1. siječnja (=stanju obveza iz izvještaja o obvezama na 31. prosinca prethodne godine) | V001 | - | - |
| | Stanje obveza na kraju izvještajnog razdoblja (šifre V001+V002-V004) i (šifre V007+V009) | V006 | - | - |
| | Stanje dospjelih obveza na kraju izvještajnog razdoblja (šifre V008+D23+D24 + 'D dio 25,26') | V007 | - | - |
| | Stanje nedospjelih obveza na kraju izvještajnog razdoblja (šifre V010 + ND23 + ND24 + 'ND dio 25,26') | V009 | - | - |

Slika 3. Primjer sažetka izvještaja proračuna, proračunskih i izvanproračunskih korisnika

Izvor: Ministarstvo financija, <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/drzavna-riznica/racunovodstvo/financijsko-izvjestavanje-177/177>, 20. ožujka 2024.

Na slici 3. vidljiv je sažetak jednog primjera izvještaja proračunskih i izvanproračunskih korisnika. Pritom, vidljivo je da se sastoji od pet izvještaja, od kojih svaki sadrži određene stavke, koje treba prikazati.

Dakle, gotovo jednako kao i na privatnoj razini, financijsko se izvještavanje smatra vrlo važnim i u javnom sektoru, kako je vidljivo iz ranijeg dijela rada. Donosi se tako proračun opće države s projekcijama, a o izvršenju proračuna se svake kalendarske godine donosi izvješće, kako bi svi korisnici proračuna i šire, mogli dobiti uvid u trošenje sredstava. Osim opće države, postoji i proračun i financijsko izvještavanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te neprofitnih organizacija, o čemu više u nastavku.

4.3. Proračun i financijsko izvještavanje jedinica lokalne, područne (regionalne) samouprave

Lokalna samouprava ima različite uloge unutar države. Neke od tih uloga su upravna, politička, socijalna, ekonomska i ekološka uloga. Pritom, lokalna i regionalna samouprava, čine odraz potrebe društva za približavanjem lokalnih funkcija lokalnom stanovništvu, pa u tom smislu, da bi se državni poslovi efikasnije obavljali, osniva se lokalna samouprava. Lokalne jedinice imaju određenu autonomiju interesno-političkog odlučivanja spram središnje vlasti, jače su povezane s državnim upravnim tijelima i pod snažnijim su nadzorom vlasti. Ipak, obavljaju značajan dio poslova u prenesenom djelokrugu. Lokalna je samouprava ujedno i politička institucija koja odgovara na socijalne planove stanovništva posebice prilikom socijalne zaštite (Koprić, 2012).

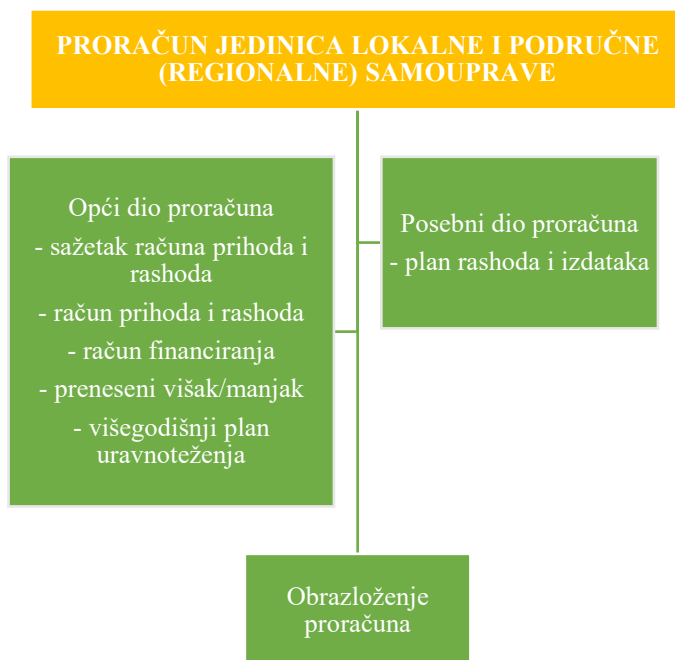
Dakle, lokalna i područna samouprava ima važnu ulogu u upravljanju, organizaciji i pružanju javnih usluga građanima. Ona pomaže u izgradnji učinkovite i ekonomične javne uprave pa je upravo zato važno uspostaviti djelotvoran način funkcioniranja lokalne i područne samouprave (Šinković, 2019).

Regionalnu državu zapravo čine županije i županijski izvanproračunski korisnici, a u to se ubraja i Grad Zagreb koji ima poseban status županije, ali i grada. Svaka županija ima svoj proračun i vlastite izvore prihoda i financira rashode iz oblasti regionalne samouprave. S druge strane, u lokalnu državu spadaju općine, gradovi i lokalna trgovačka društva. Svaka općina i grad ima svoj proračun i vlastite prihode iz kojih se financira plus pokriva rashode (Šimović, Deskar-Škrbić, 2018).

Proračun lokalne i područne (regionalne) samouprave je u osnovi obveza predstavljanja javnih rashoda i prihoda te procjene budućeg djelovanja. On je osnovni instrument financiranja u gotovo svim suvremenim državama, pa dakako ni RH nije iznimka. Proračuni jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave donose se svake proračunske godine kako bi županije, gradovi i općine, mogli obavljati svoje poslove iz svojih nadležnosti. Navedena decentralizacija upućuje na redistribuciju ovlasti u korist lokalnih razina (Šinković, 2019).

Metodologija izrade proračuna i financijskog izvještavanja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave propisana je Zakonom o proračunu i podzakonskim aktima kojima se regulira provedba Zakona. Proračunski i izvanproračunski korisnici jedinica lokalne i područne samouprave, obvezni su izrađivati financijske planove u skladu s odredbama Zakona i pridržavati se uputa koje o tome donosi Vlada RH. Proračun jedinica lokalne i područne samouprave sastoji se od plana za proračunsku godinu i projekciju za sljedeće dvije godine, a sadrži financijske planove proračunskih korisnika prikazane kroz opći i posebni dio i obrazloženje proračuna. Pod time se misli i na financijske planove tijela jedinica lokalne i područne samouprave (Ministarstvo financija, 2024).

Proračun jedinica lokalne i područne samouprave, dakle, sadrži sastavne dijelove prikazane na slici 4.



Slika 4. Sastavni dijelovi proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

Izvor: obrada autora prema podacima Ministarstva financija

Kako je vidljivo na slici 4., proračun jedinica lokalne i područne samouprave, sastoji se od tri dijela. Uz njega, ističe se i financijski plan proračunskih i izvanproračunskih korisnika jedinica lokalne i područne samouprave, koji obuhvaća također prethodno spomenute dijelove, sukladno djelatnostima kojima se bave navedeni korisnici.

Izvori financiranja područnih samouprava su uglavnom vlastiti izvori financiranja (prihodi od vlastite imovine, županijski porezi, administrativni prihodi, novčane kazne i oduzeta imovinska korist, drugih prihodi). Izvori financiranja jedinica lokalne samouprave su prihodi od imovine, poreza, novčanih kaznih i drugi prihodi, jednako kao i kod županija. Prihode dobivaju i od zajedničkih poreza, zajedničkih naknada za koncesije, pomoći i zaduživanja (Šinković, 2019).

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovi proračunski korisnici, po usvajanju proračuna, dužni su isti objaviti na mrežnim stranicama, a prilikom izrade, dužni su razmotriti određene komentare koje su zaprimile i usvojiti ih. Građanima i ostaloj zainteresiranoj javnosti se tako mora omogućiti sudjelovanje u izradi proračuna (Ministarstvo financija, 2024). Time se osigurava transparentnost, korištenje i bolje ulaganje sredstava te upravljanje приходima i rashodima. Također, omogućuje se načelo slobodnog pristupa informacijama pa se proračun i izmjene proračuna, moraju objaviti u formatu pogodnom za daljnju obradu (npr. word i excel).

Dakle, da bi financijski podaci o proračunu i korištenju sredstava proračuna za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave bili transparentni, proračun jedinica se objavljuje javno i svi građani mogu sudjelovati u donošenju istog kroz kritike i prijedloge. Time se osigurava transparentnije trošenje javnih sredstava, kao i pravednija preraspodjela sredstava.

4.4. Financijsko izvještavanje neprofitnih organizacija

Neprofitne organizacije vrlo su važne u društvu jer su one organizacije koje se usmjeravaju na pojedinca i na društvo. One ne ostvaruju prihode radi stjecanja osobne dobiti već su usmjerene na probleme i njihovo rješavanje i poboljšanje kvalitete života. Za ispunjavanje tih ciljeva, važno je da imaju ljudske i financijske resurse. Neprofitne organizacije usmjerene su na društvene, kvalitativne, dugoročne i teško mjerljive ciljeve jer su im namjere uglavnom altruistične, nematerijalne i usmjerene na ljude i društvo. Osnivaju se kao zaklade, ustanove, fondacije, vjerske i druge zajednice (Bedeković, Krizmanić, Kadlec, 2021).

Neprofitne organizacije predstavljaju rastući segment demokratskog društva i često se nazivaju trećim sektorom. To su uglavnom nevladine organizacije koje svoje djelovanje usmjeravaju na opće dobro i korist, a njihov utjecaj na kreiranje politika sve je jači u svijetu (Rogošić, 2019).

Ključne razlike između profitne i neprofitne organizacije su prikazane u tablici 7.

Tablica 7. Ključne razlike između profitnih i neprofitnih organizacija

| | Profitna organizacija | Neprofitna organizacija |
|----------------------|---|--|
| Vlasnici | Ulagачi/dioničari | Druga neprofitna organizacija, privatna osoba |
| Dijeljenje profita | Mogu dijeliti profit | Mogu dijeliti profit |
| Izvori kapitala | Dionice, prihodi od prodaje, zadržana dobit i dr. | Državni fondovi, sponzorstva, donacije, pokloni, dr. |
| Plaćanje poreza | Plaćaju porez | Ne plaćaju sve ili plaćaju neke poreze |
| Svrha | Ostvarivanje dobiti vlasnicima | Ostvarivanje društvene misije |
| Mjerenje uspješnosti | Visina dobiti, povratak dobiti i investicija | Uspješnost u ostvarenju ciljeva |
| Utjecaj na uspjeh | Potrošači | Javnost, klijenti, suradnici |

Izvor: obrada autora prema Bedeković, M., Krizmanić, I., Kadlec, Ž. (2021.), Osvrt na analizu poslovanja neprofitne organizacije. Obrazovanje za poduzetništvo, 11(1), 127.

Kako je vidljivo u tablici 7., osnovna razlika između profitnih i neprofitnih organizacija je to što neprofitne ne ostvaruju profit radi vlastitog zadovoljstva i dobiti već radi društvene korisnosti. Također, izvori kapitala su drugačiji kao i svrha te mjerenje uspješnosti.

Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 121/14, 114/22) utvrđuje sustav financijskog poslovanja istih, kao i računovodstvo i obvezu financijskog izvještavanja za sve neprofitne organizacije, prilagođeno visini prihoda i vrijednosti imovine. Postoji također obveza javne objave financijskih izvještaja kroz Registar neprofitnih organizacija koje vodi Ministarstvo financija.

Poslovanje neprofitnih organizacija mora se temeljiti na načelu dobrog financijskog upravljanja i kontrole te načelu javnosti i transparentnosti. Financijsko upravljanje dio je sustava unutarnje kontrole čime se osigurava upravljanje rizicima, sigurnost i ostvarivanje ciljeva neprofitne organizacije uz namjensko i etično korištenje sredstava. Neprofitna organizacija koja je obveznik vođenja dvojnog knjigovodstva provodi samoprocjenu učinkovitog i djelotvornog funkcioniranja sustava pa to uključuje kontrolu okruženja, upravljanje rizicima, kontrolne aktivnosti, informacije i komunikaciju te praćenje i procjenu sustava. Financijska izvješća neprofitnih organizacija tako služe za upravljanje i kontrolu poslovanja (Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, NN 121/14, 114/22).

Financijski planovi neprofitnih organizacija moraju se donositi sukladno zakonskom okviru, a uključuju plan prihoda i rashoda, plan zaduživanja i otplate, obrazloženje. Također, te su organizacije dužne donositi i izvještaj o potrošnji proračunskih sredstava, pošto se iste financiraju iz javnih izvora (sredstva državnog proračuna ili proračuna jedinice lokalne ili područne samouprave). Neprofitna organizacija tako je dužna prikupljati podatke i sastavljati knjigovodstvene isprave, voditi poslovne knjige i sastavljati financijske izvještaje na način kojim se osigurava provjera poslovnih događaja ili utvrđivanje financijskog položaja. Knjigovodstvo mora voditi po načelu dvojnog knjigovodstva, prema rasporedu računa iz računskog plana. Poslovne knjige koje za to vodi su dnevnik, glavna knjiga i pomoćna knjiga. S druge strane, u svom knjigovodstvu je neprofitna organizacija dužna voditi podatke po vrstama prihoda i rashoda te o stanju imovine, obveza i vlastitih izvora (Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, NN 121/14, 114/22).

Također, neprofitna organizacija dužna je sastavljati financijske izvještaje, koji se predaju Ministarstvu financija odnosno drugoj instituciji koju ovlasti Ministarstvo financija. Za financijske izvještaje neprofitnih organizacija važno je da pruže objektivnu i realnu sliku financijskog položaja i poslovanja neprofitne organizacije. Financijski izvještaji tako čine godišnji financijski izvještaj o primicima i izdacima, a sastavljaju se tijekom poslovne godine i za poslovnu godinu (Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, NN 121/14, 114/22). Navedeni se izvještaji objavljuju javno putem Registra neprofitnih organizacija.

Bilanca koju predaju neprofitne organizacije mora pružiti istinite informacije, pouzdane i točne, a sastavlja se uglavnom na skupini računa iz glavne knjige. Prihodi se mogu ostvarivati iz različitih izvora, a sve to mora biti navedeno u izvještaju (Bedeković, Krizmanić, Kadlec, 2021).

Kako je, dakle, vidljivo iz cijelog ovog poglavlja, podaci o financijskom poslovanju koji se objavljuju u financijskim izvještajima javnog sektora, su javni upravo zato da bi sve bilo jasno i transparentno. Očekuje se stoga njihova pravovremena objava, kako bi svi zainteresirani imali uvid u poslovanje subjekta koji ih zanima, neovisno o tome radi li se o općoj državi ili neprofitnoj organizaciji.

5. NADZOR NAD FINANCIJSKIM IZVJEŠTAJIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

5.1. Kontrola i nadzor nad financijskim izvještajima privatnog sektora u Republici Hrvatskoj

Za nadzor određenih računovodstvenih poslova u RH nadležno je Ministarstvo financija odnosno Porezna uprava koja obavlja nadzor nad poduzetnicima u dijelu računovodstvenih poslova radi toga da provjeravaju kontinuirano obavljaju li poduzetnici računovodstvene poslove u skladu sa Zakonom o računovodstvu (NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23).

Osim toga, važno nadzorno tijelo u RH je Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (dalje: HANFA) kao regulatorno i nadzorno tijelo u čiju nadležnost spada nadzor financijskog tržišta, usluga i pravnih i fizičkih osoba koje te usluge pružaju. U svojem radu, HANFA svakodnevno obavlja neposredne i posredne nadzore na više od tisuću subjekata nadzora. Jedna od nadzornih aktivnosti koju provodi jest i analiza financijskih izvještaja subjekata koji ih dostavljaju. U tom smislu provodi makrobonitetni i mikrobonitetni nadzor (Mrežne stranice HANFA-e, 2024).

Nadzor poduzetnika obavlja se nad izradom i objavom izvješća, a prilikom provedbe nadzora, nužno je pratiti i primjenjivati propise kojima se uređuje to područje. Nadzor obavljaju inspektori Ministarstva financija i drugi službenici koji su ovlaštene za to. Svi podaci koji se dobiju tijekom nadzornih aktivnosti, poslovna su tajna, a nadzor se pokreće po službenoj dužnosti. Mjere koje se mogu izreći nakon nadzora su opomena i pokretanje prekršajnog ili kaznenog postupka (Zakon o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23).

Dakle, jedni od dionika nadzora nad privatnim subjektima u RH su Ministarstvo financija s Poreznom upravom i HANFA, koji provode nadzor nad financijskim poslovanjem i financijskim izvještajima poduzeća.

Poduzeća su, kako je ranije u radu naglašeno, dužna transparentno objavljivati ostvarene financijske rezultate u obliku financijskih izvještaja, jer oni predstavljaju znatan potencijal na temelju kojih se ostvaruju kvalitetne poslovne odluke (Sever, 2009). U tome pomaže nadzorni mehanizam revizije.

Revizija financijskih izvještaja čini najznačajniji dio ukupne revizijske djelatnosti. To je zapravo neovisno ispitivanje i ocjenjivanje realnosti i objektivnosti svih informacija koje se nalaze u financijskim izvještajima, a to se ocjenjuje sukladno stupnju usklađenosti izvještaja s okvirom financijskog izvještavanja (npr. zakonski propisi, računovodstveni standardi i dr.). Kod revizijskih standarda valja spomenuti Međunarodne revizijske standarde koji su važni za provedbu iste. Reviziju provode stručne i neovisne, ovlaštene za to revizijske tvrtke, čija je osnovna svrha i zadatak zaštita interesa vlasnika kapitala i stvaranje pouzdane informacijske podloge koja je važna za racionalno odlučivanje. Revizija je pretpostavka kvalitete, kako tvrdi Tušek (2016), jer samo pouzdane i točne informacije mogu osigurati zaštitu vlasnika i njihovih interesa.

Revizija financijskih izvještaja zapravo čini provjeru i ocjenjivanje financijskih izvještaja i svih podataka i metoda korištenih za njihovo sastavljanje uz davanje neovisnog mišljenja o tome prikazuju li financijski izvještaji fer prikaz financijskog položaja nekog poduzeća. Uvid u financijske izvještaje zapravo je angažman u okviru kojeg ovlaštene revizori i revizorsko društvo, daju zaključke (Zakon o reviziji, 127/17, 27/24). Postoje tako interni i eksterni revizori, a pritom eksterni čine vanjske dionike za nadzor kvalitete financijskih izvještaja. S druge strane, interni revizori su zapravo revizijski odbor.

Revizijski odbor ima zadaće izvijestiti nadzorni odbor ili neizvršne članove upravnog odbora o ishodima revizije, pratiti proces financijskog izvještavanja i dostaviti prijedloge i preporuke, pratiti djelotvornost financijskog izvještavanja i sustava upravljanja rizicima, pratiti obavljanje zakonske revizije. Revizorsko izvješće o obavljenoj reviziji godišnjih financijskih izvještaja ili godišnjih konsolidiranih financijskih izvješća, mora sadržavati određene bitne dijelove, kao što su npr. identifikacijske podatke o subjektu, okvir financijskog izvještavanja, opis opsega revizije, revizorsko mišljenje i drugo (Zakon o reviziji, 127/17, 27/24).

Dakle, revizija i djelovanje revizijskog odbora i eksternog revizora, jedno je od ključnih internih mehanizama u korporativnom upravljanju, jer upravo putem toga, dioničari utječu na ponašanje menadžera i upravljanje poslovanjem poduzeća.

Drugim riječima, da bi informacije sadržane u temeljnim financijskim izvještajima, bile vjerodostojne, moraju biti revidirane od strane neovisnog revizora koji može pružiti određena jamstva da financijski izvještaji prikazuju realno stanje poslovanja nekog poduzeća. Interes je revizora stoga i svih korisnika izvješća koje on donosi, uspostaviti interne i eksterne oblike nadzora, kako bi se osigurala visoka razina kvalitete revizije koja se provodi (Sever Mališ, Brozović, 2015). Osiguranjem kvalitete financijskih izvještaja i pravim/istinitim podacima u njima, osigurava se donošenje dobrih poslovnih odluka, čime se zapravo izbjegava rizik donošenja krivih odluka u poslovanju koje mogu rezultirati negativnim ishodima (Žager, Sever Mališ, Brozović, 2018).

Prema istraživanju Žager, Sever Mališ i Brozović (2018) o stavovima revizora i korisnika revizije o potencijalnim čimbenicima kvalitete revizije i njihovim znanjima o zadaćama revizora, ukazano je da većina ispitanika vrednuje utjecaj postojanja aktivnog i stručnog revizijskog odbora i pravovremene komunikacije s revizorima, odnosno da misle da to utječe na kvalitetu revizije. Posebice se to naglašava na unutarnjoj reviziji. S druge strane, kada se uspoređivalo djelovanje revizijskih odbora s ostalim mehanizmima nadzora, ispitanici su veću važnost dali internim sustavima kontrole kvalitete na razini revizorskih društava.

Navedeno istraživanje ukazalo je na to da ispitanici smatraju da je važno uspostaviti dobru komunikaciju u reviziji financijskih izvještaja, jer to utječe na konačnu kvalitetu provedene revizije. Važnost daju i sustavima kontrole kvalitete uz reviziju. Sve to, u konačnici, dovodi do toga da je revizija važan nadzorni mehanizam financijskih izvještaja jer doprinosi transparentnijem poslovanju i jasnijem prikazu poslovnih rezultata nekog poduzeća.

5.2. Kontrola i nadzor nad financijskim izvještajima javnog sektora u Republici Hrvatskoj

Svaka zemlja, razvidno je, ima javnu upravu odnosno javni sektor i subjekte koji osiguravaju pravodobno funkcioniranje države na općim i lokalnim razinama. Subjekti javne uprave u načelu su proračunski korisnici i obveznici primjene proračunskog računovodstva, kako je i ranije vidljivo kroz rad. Proračunski korisnici tako su dužni uspostaviti sustave internih kontrola i predmet su državne revizije, a određeni broj proračunskih korisnika je obveznik uspostavljanja interne

revizije. Cilj subjekata javne uprave tako je učinkovito, odgovorno i transparentno trošenje javnog novca, što znači da je cilj javne uprave suvremeno upravljanje proračunom (Ježovita, 2018).

Što se tiče nadzora u javnom sektoru, poglavito proračunskog i financijskog nadzora, to provodi Ministarstvo financija preko Uprave za financijskog upravljanje, unutarnju reviziju i nadzor (Sektor za financijski i proračunski nadzor). Proračunski nadzor tako čini inspekcijski nadzor zakonitosti, svrhovitosti i pravodobnosti korištenja proračunskih sredstava, naplate prihoda i primitaka iz nadležnosti proračunskih korisnika i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i slično. Obuhvaća nadzor računovodstvenih, financijskih i ostalih poslovnih dokumenata te pregled poslovnih prostorija, zgrada, predmeta, robe i slično. Ministarstvo financija tako obavlja nadzor proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovih korisnika te drugih pravnih i fizičkih osoba. Sve to, čini prema Zakonu o proračunu (Mrežne stranice Ministarstva financija, 2024).

S druge strane, financijski nadzor predstavlja nadzor zakonitosti poslovanja, a provodi se kod trgovačkih društava čiji je većinski vlasnik RH ili jedinica lokalne ili područne samouprave, čiji je imatelj dionica ili poslovnih udjela RH ili jedinica lokalne i područne samouprave i slično. Financijski nadzor znači nadzor financijske, računovodstvene i ostale poslovne dokumentacije. Drugim riječima, obuhvaća nadzor i financijskih izvještaja, financijskog poslovanja i računovodstvenih poslova. To također obavlja Ministarstvo financija. Nadalje, financijski nadzor neprofitnih organizacija se obavlja izravnim nadzorom, analizom dokumentacije, pregledom prostorija, zgrada, predmeta i dr. Svrha tog nadzora je praćenje i prikupljanje knjigovodstvenih isprava, knjiga i financijskih izvještaja (Mrežne stranice Ministarstva financija, 2024).

Kroz razvoj sustava unutarnje kontrole i općenite kontrole financijskih izvještaja u javnom sektoru, utječe se na smanjenje nepravilnosti u poslovanju i pomaže se u praćenju rada državnog sektora i odgovornih čelnika tijela. Također, svrha toga je i objektivno informiranje šire javnosti o radu i javnoj potrošnji nekog tijela. Financijsku kontrolu tako, uz Ministarstvo financija, provode i svi zaposlenici i čelnici tijela, kako bi se pružila sigurnost da se proračunska sredstva koriste transparentno, ekonomično, etično i djelotvorno, u svrhu ostvarenja ciljeva. Stoga, financijska izvješća su podloga za pouzdane informacije za donošenje poslovnih odluka i djelovanje javnog sektora. Zadatak je tako proračunskih korisnika poboljšanje vlastitog financijskog upravljanja i

kontrole, kako bi se razvio dobar sustav unutarnje kontrole i postigli ciljevi. Kvalitetni sustavi financijskog nadzora, temelje se na upravljanju po načelu "*vrijednost za sve*" uz sustavni pristup na kontrolu (Mahaček, Bolfek, Gajtal, 2016).

Tako je dio toga razvoj unutarnje revizije što je jedan od uvjeta Europske unije za sve zemlje članice, naravno i za RH, u svrhu neovisnog ocjenjivanja zadaća i funkcija proračunskih korisnika. Cilj toga je upozoravanje na eventualne nepravilnosti u radu i savjetovanje i predlaganje odgovarajućih mjera za otklanjanje istih. Za to je važna neovisnost revizora, jedinica ili odjela unutarnje revizije, a primarne zadaće revizora su ispitivanje i ocjena valjanosti i svrhovitosti kontrola, predlaganje mjera i davanje ideja za poboljšanje, nadzor financija i financijskih izvještaja, učinkovitost upotrebe sredstava i bolje upravljanje rizicima (Mahaček, Bolfek, Gajtal, 2016).

Dakle, ističe se svakako važnost provedbe analize financijskih izvještaja u javnom sektoru jer je to određeni način kontrole. Ipak, za to postoje određena ograničenja jer proračunski korisnici ne ostvaruju dobit odnosno profit kao cilj. Upravo zato, struktura i sadržaj financijskih izvještaja tih subjekata su ponešto drugačiji, uslijed primjene različite računovodstvene osnove, što zahtijeva i provedbu drugačije analize. Analiza financijskog izvještavanja javnog sektora odnosno kontrola nad istima, tako uključuje ranije spomenutu unutarnju reviziju (Ježovita, 2018).

Unutarnju reviziju nužno je uspostaviti na razini središnje države, lokalne i regionalne samouprave, a poslovi toga se usklađuju s Međunarodnim standardima unutarnje revizije. Organizira se na temelju pet standarda – neovisnost, stručnost, djelokrug, unutarnja revizija i odgovornost. Mora biti usuglašena s europskim standardima i propisima (Mahaček, Bolfek, Gajtal, 2016).

Moguće je zaključiti da je nadzor i kontrola financijskih izvještaja odnosno revizija, važno i u privatnom i javnom sektoru. Ponešto se razlikuju, ali u konačnici svrha nadzora i kontrole jest transparentnost, otvorenost i javnost podataka, uz ukazivanje na određene nepravilnosti i poteškoće, u svrhu boljeg ostvarivanja ciljeva poslovanja.

6. ZAKLJUČAK

Financijsko izvještavanje danas predstavlja imperativ poslovnog svijeta, jer financijski izvještaji prikazuju financijski položaj, uspješnost, promjene i slično kod korisnika. Osnovni cilj financijskih izvještaja je pružanje relevantnih informacija dionicima i korisnicima, koji te informacije onda mogu koristiti u procesu donošenja budućih odluka. Osim toga, svrha je financijskih izvještaja pružanje pravovremenih, razumljivih i pouzdanih informacija o financijskom položaju poduzeća, a financijske izvještaje čine bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti, izvještaj o novčanim tokovima, izvještaj o promjenama kapitala te bilješke. Dakle, imaju propisanu strukturu i sadržaj, što u RH propisuje ministar nadležan za financije. Korisnici financijskih izvještaja su razni subjekti koji imaju potrebu za dobivanjem informacija o nekom poduzeću. U Hrvatskoj, obveznici su privatni subjekti, ali i javni sektor.

Poduzeća u RH moguće je podijeliti prema pravno ustrojbenom obliku pa se dijele na trgovačka društva, zadruge i obrte. Osim toga, poduzeća je u RH moguće podijeliti i prema veličini, pa se dijela na mikro, mala, srednja i velika poduzeća, koja se međusobno razlikuju po određenim čimbenicima. Najveći značaj u hrvatskom gospodarstvu imaju mala i srednja poduzeća, čiji se broj značajno povećava posljednjih godina, pa ona čine preko 90 % u ukupnom broju poduzeća.

S druge strane, javni sektor u RH nije lako definirati ali ga u suštini čine opća država sa svim razinama vlasti te državne jedinice i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, neprofitne institucije. Dio toga su i javna poduzeća, kao sva poduzeća u državnom vlasništvu i/ili pod državnom kontrolom. Odgovornost za uspješno izvršavanje svih funkcija javnog sektora ima javni menadžment. Javni sektor ima određeni proračun o kojem valja transparentno izvještavati sve građane u RH, kako bi svi mogli dobiti uvid u trošenje javnih sredstava. Ponešto se izvještavanje u ovom slučaju razlikuje od privatnog sektora, poglavito jer uglavnom javni sektor nema svrhu stvaranja profita. Stoga, kod izvještavanja u javnom sektoru, svrha je osiguranje transparentnosti, osiguranje upotrebljivih financijskih informacija, predvidjeti alociranje sredstava, osigurati upotrebljive informacije za performanse i osiguranje relevantnosti u poslovanju, kako kod opće države, tako i kod jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i neprofitnih organizacija.

U konačnici, moguće je reći da postoje i mehanizmi nadzora odnosno kontrole izvještavanja u prethodna dva sektora, koji se isto donekle razlikuje, ali u oba je svrha obavljanje revizijskog nadzora kako bi se provelo ispitivanje i ocjena realnosti i objektivnosti svih financijskih informacija. Dio sektora nadzora i kontrole u RH su i Ministarstvo financija i HANFA, uz druga revizorska tijela.

Iz svega navedenog kroz rad, moguće je zaključiti da su financijski izvještaji važan instrument upravljanja poslovanjem, neovisno radi li se o privatnom ili javnom sektoru. Također, moguće je reći da postoje određene razlike u izvještajima tih sektora, ali u konačnici svrha im je jednaka – osiguranje jasnih i transparentnih informacija o poslovanju i predviđanje mogućih problema i rješenja za te probleme u budućnosti. Svakako, važno je uspostaviti adekvatne mehanizme nadzora uz postojeće, kako bi financijsko izvještavanje bilo na još boljoj razini u budućnosti.

POPIS LITERATURE

- 1) Bedeković, M., Krizmanić, I., Kadlec, Ž. (2021.), Osvrt na analizu poslovanja neprofitne organizacije. *Obrazovanje za poduzetništvo*, 11(1), 125-142.
- 2) Bejaković, P., Bratić, V., Vukšić, G. (2010.), Zaposleni u javnom sektoru – međunarodne usporedbe. *Institut za javne financije*, 51, 1-6.
- 3) Bejaković, P., Vukšić, G., Bratić, V., (2011.), Veličina javnog sektora u Hrvatskoj. *Hrvatska i komparativna javna uprava*, 11(1), 99-125.
- 4) Blažević, L., Ujević, M., Ukić, Lj. (2013.), Interno financijsko izvještavanje unutar proračunskih korisnika kao potpora javnom menadžmentu. *Praktični menadžment*, 4(1), 66-72.
- 5) CEPOR (2022.), *Izješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2021., mala i srednja poduzeća u Hrvatskoj u uvjetima pandemije bolesti COVID-19*. Zagreb, CEPOR.
- 6) Cita, M., Fuštin, G. (2013.), Računovodstvena regulativa u EU i njen utjecaj na financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća u RH. U: Jurić, Đ. (ur.) 14. *Međunarodna znanstvena i stručna konferencija Računovodstvo i menadžment*, zbornik radova, 1-16.
- 7) Crnković, L., Mijoć, I. (2008.), Regulativa financijskog izvještavanja velikih trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji. *Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika*, 76-88.
- 8) Dečman, N. (2012.), Financijski izvještaji kao podloga za ocjenu sigurnosti uspješnosti poslovanja malih i srednjih poduzeća u RH. *Ekonomski pregled*, 63(7-8), 446-467
- 9) Državni zavod za statistiku, preuzeto 01. ožujka 2024. s <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58035>
- 10) Hladika, M., (2015.), Zastupljenost računovodstvene profesije u menadžerskim strukturama i njezina uloga u ostvarivanju ciljeva poduzeća. *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Mostaru*, 46-68.
- 11) Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, preuzeto 23. ožujka 2024. s <https://www.hanfa.hr/temeljne-funkcije/nadzorne-aktivnosti/>
- 12) Ivkošić, M. (2020.), Društvo s ograničenom odgovornošću u svjetlu novele Zakona o trgovačkim društvima iz 2019. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 57(2), 551-583.

- 13) Ježovita, A. (2018.), Specifičnosti analize financijskih izvještaja proračunskih korisnika. *Zbornik EFZG*, 16(2), 74-92.
- 14) Koprić, I. (2012.), Lokalna samouprava u Hrvatskoj: pokvarena igračka u rukama politike. *Institut za javne financije*, 7-28.
- 15) Mahaček, D., Bolfek, B., Gajtal, I. (2016.), Učinkovitost unutarnjih kontrola u javnom sektoru Republike Hrvatske. *Tranzicija*, br. 38, 1-19.
- 16) Mamić Sačer, I., Ramač Posavec, S. (2012.), Analiza problema praktične primjene Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj. *Ekonomski pregled*, 63(9-10), 541-560.
- 17) Ministarstvo financija, preuzeto 20. ožujka 2024. s <https://mfin.gov.hr/proracun-86/86>
- 18) Pajković, I. (2022.), Analiza korištenja i korisnosti izvještaja proračunskih korisnika u RH. *Ekonomska misao i praksa*, 1, 195-218.
- 19) Perčević, H., Budimir, V., Hladika, M. (2012.), Usklađenost međunarodnih računovodstvenih i statističkih standarda. *Zbornik EFZG*, 10(2), 97-115.
- 20) Pravilnik o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu, NN 37/22
- 21) Rogošić, A. (2019.), Poznavanje računovodstva u neprofitnim organizacijama i njegov utjecaj na poslovno odlučivanje i financijsko planiranje. *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, 27, 9-24.
- 22) Roje, G. i Vašiček, V. (2015.), Međunarodni i europski računovodstveni trendovi i aktualnosti, u: Roje, G., Vašiček, V. (ur.) *Harmonizacija proračunskog računovodstva u Republici Hrvatskoj s međunarodnim i računovodstvenim standardima za javni sektor* (str. 1-16.). Zagreb: Tim4Pin.
- 23) Rustagi, R.P. (2013.), *Principles of Financial Management Problems and Solutions*. New Delhi: Taxmann Publication.
- 24) Sever Mališ, S., Brozović, M. (2015.), Ocjena razvijenosti sustava javnog nadzora revizije zemalja Europskog ekonomskog područja. *Zbornik EFZG*, 13(2), 49-67.
- 25) Sever, S. (2009.), Stanje i perspektive financijskog izvještavanja i revizije u kotirajućim poduzećima u Republici Hrvatskoj. *Zbornik EFZG*, 7(2), 75-87.
- 26) Singer, S., Šarlija, N., Pfeifer, S., Oberman Peterka, S. (2023.), *Što čini Hrvatsku (ne)poduzetničkom zemljom?* Zagreb: CEPOR.

- 27) Smrekar, N. (2009.), Usklađivanje nacionalne i međunarodne regulative financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća. *Zbornik EFZG*, 7(2), 90-100.
- 28) Šimović, H., Deskar-Škrbić, M. (2018.), Ekonomika javnog sektora 2: obuhvat i veličina javnog sektora u Hrvatskoj, preuzeto 20. ožujka 2024. s <https://arhivanalitika.hr/blog/b2b-ekonomika-javnog-sektora-2-obuhvat-i-velicina-javnog-sektora-u-hrvatskoj/>
- 29) Šimović, H., Matanović, I. (2015.), Utjecaj predizbornog razdoblja i fiskalnih ograničenja na hrvatski proračun. *Notitia*, 1, 27-40.
- 30) Šinković, Z. (2019.), Financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 56(1), 223-250.
- 31) Tache, M. i Costea-Marcu, I.C. (2021.), A Historical Approach to the Financial Reporting Under IFRS. *International Journal of Business and Management Invention*, 10(3), 19-26.
- 32) Tintor, Ž. (2020.); Analiza financijskih izvještaja u funkciji donošenja kvalitetnijih upravljačkih odluka. *Obrazovanje za poduzetništvo*, 10(1), 84-103.
- 33) Tušek, B. (2016.), Suradnja između revizorskog odbora i eksternog revizora kao determinanta kvalitete revizije financijskih izvještaja. *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Mostaru*, 325-357.
- 34) Vašiček, D. (2009.), Računovodstvo i financijsko izvještavanje u funkciji upravljanja u javnom sektoru. *Hrvatska i komparativna javna uprava*, 9(2), 393-420.
- 35) Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, Narodne novine br. 121/14, 114/22 (2024.)
- 36) Zakon o obrtu, Narodne novine br. 143/13, 127/19, 41/20 (2024.)
- 37) Zakon o računovodstvu, Narodne novine br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, 114/22, 82/23 (2024.)
- 38) Zakon o reviziji, Narodne novine br. 127/17, 27/24 (2024.)
- 39) Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, 130/23 (2024.)
- 40) Zakon o zadrugama, Narodne novine br. 34/11, 125/13, 76/14, 114/18, 98/19 (2024.)
- 41) Žager, K., et.al. (2017.), *Analiza financijskih izvještaja*. Zagreb, Masmedia.

- 42) Žager, L., Sever Mališ, S., Brozović, M. (2018.), Revizijski odbor kao čimbenik kvalitete eksterne revizije. *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, br. 24, 290-308.

POPIS SLIKA

| | |
|---|----|
| Slika 1. Prikaz hrvatskog javnog sektora | 22 |
| Slika 2. Projekcija prihoda za 2024. Godinu | 26 |
| Slika 3. Primjer sažetka izvještaja proračuna, proračunskih i izvanproračunskih korisnika | 28 |
| Slika 4. Sastavni dijelovi proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave | 30 |

POPIS TABLICA

| | |
|---|----|
| Tablica 1. Vrste financijskih izvještaja s obilježjima | 8 |
| Tablica 2. Sistematizacija trgovačkih društava..... | 12 |
| Tablica 3. Trgovačka društva u RH za 2023. godinu prema pravno ustrojbenim oblicima | 13 |
| Tablica 4. Klasifikacija poduzeća prema veličini poduzeća..... | 15 |
| Tablica 5. Pokazatelji uspješnosti i sigurnosti kod financijskog izvještavanja | 18 |
| Tablica 6. Sažetak proračuna | 25 |
| Tablica 7. Ključne razlike između profitnih i neprofitnih organizacija..... | 32 |

ŽIVOTOPIS



Marko Leskovar

Državljanstvo: hrvatsko Datum rođenja: 26/02/1997 Spol: Muško Telefonski broj: (+385) 0955558724

E-adresa: leskovarmarko97@gmail.com

Kućna: Tina Ujevića 7, 10434 Strmec (Hrvatska)

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

Magistar ekonomije

Ekonomski fakultet Zagreb [2016 – Trenutačno]

Adresa: Trg John F. Kennedy 6, 10000 Zagreb (Hrvatska)

Tehničar za mehatroniku

Srednja strukovna škola Samobor [2011 – 2015]

Adresa: Ulica Andrije Hebranga 26, 10430 Samobor (Hrvatska)

RADNO ISKUSTVO

Demonstrator

Ekonomski fakultet Zagreb, Katedra za računovodstvo [10/2018 – 09/2019]

Adresa: Trg John F. Kennedy 6, 10000 Zagreb (Hrvatska)

- održavanje demonstratura
- ispomoć prilikom provedbe kolokvija/ispita

Student u financijama

Grad Sveta Nedelja, Upravni odjel za financije, računovodstvo i javne prihode [07/2019 – Trenutačno]

Adresa: Trg Ante Starčevića 5, 10431 Sveta Nedelja (Hrvatska)

- pomoćni poslovi u svakodnevnim aktivnostima odjela

Radnik u restoranu

Backyard Taco [06/2022 – 10/2023]

Adresa: 32 Winter St, 02539 Edgartown (Sjedinjene Države)

- sudjelovanje na studentskom programu Work and travel u SAD-u, kroz dvije ljetne sezone 2022. i 2023.
- priprema hrane, kuhanje, posluživanje gostiju
- ispomoć voditelju restorana kroz svakodnevno ažuriranje popisa potrebnih namirnica/pića

KONFERENCIJE I SEMINARI

[08/2022 – 08/2022] Washington, D.C:

Young Civic Leadership Summit (CIEE - Council on International Educational Exchange)

- dobitnik stipendije za sudjelovanje na summitu namijenjenim studentima Work and travel programa iz cijelog svijeta

JEZIČNE VJEŠTINE

Materinski jezik/jezici: hrvatski

Drugi jezici:

engleski

SLUŠANJE B2 ČITANJE B2 PISANJE B2

GOVORNA PRODUKCIJA B2

GOVORNA INTERAKCIJA B2

Razine: A1 i A2: temeljni korisnik; B1 i B2: samostalni korisnik; C1 i C2: iskusni korisnik

VOZAČKA DOZVOLA

Vozačka dozvola: B